۴۴۹ آش ... سو الس

المشقا ی

۱

۳۰۶ ـ ۸۸۲

کر به دی ادب خری اردان است ربع مسکون همه من الحجی و ...

لوراندادت ... اوفان است ... ز ادب ... ده مردان است

ابیت

بن خو جسم

بن خو جسیم نام نیکر امزیم اذ شم نیکر لرد ارم پخنیکر ختن پیام علیکم

بن ختم نیکر نام امزیم اذ حمام ریش بلوپت تمام خوجه علیکم السلام

خوختم تیفید المخاط بن خوجسم نام نیکر امزیم اذ شم نیکر لی دعم ارم بخنیکر

حسم ... و با بر حمالت ... ختم تدبیر ... برعشق

رضیم کریه کشتم تا نرجیت

سلام علی روح النبی المطهر شفیع الوری فی یوم بعث و محشر

بشیر نذیر سید القوم بجله رسول کریم خیر

د ارذات و جود

السترت و جود

بن خو جسیم نام نیکر امزیم اذ شم نیکر لر دا سم

بن ختم نیکر نام امزیم اذ حمام ریش بلوپت

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله مبدع الاشياء بقدرته ومصورها
ببدايع حكمته والصلوة والسلام على
المبعوث الى كافة الانام محمد المصطفى
وآله الكرام اما بعد فهذه صحايف تتضمن
اسماء مترجمة لابد للمبتدى ان يتلقنها ولمر
يد الادب ان يحفظها او يشتقها لتكون
مرقاتاً الى معرفة كلام العرب وتوطية لسلوك
طريق الادب وهى تشتمل على اثنى عشر بابا

الباب الاول فى ذكر المبادى والاعظاء
الباب الثانى فى اصناف الناس وذكر الحرف

الباب الثالث فى ذكر الادواء والامراض
الباب الرابع فى ذكر الاطعمة والاشربة
الباب الخامس فى ذكر الامتعة والاقمشة والاسلحة
الباب السادس فى ذكر ما يلبس ويفرش
الباب السابع فى الحيوان من البهايم والسباع والطيور
والحشرات وغيره الباب الثامن فى ذكر السماء وما
يتعلق بها الباب التاسع فى ذكر الارض ويتصل بها
الباب العاشر فى ذكر النبات والشجر
الباب الحادى عشر فى الابنية والامكنة
الباب الثانى عشر فى فصول متفرقة ومتفردة
الباب الاول فى ذكر المبادى والاعظاء

الشي چیزی العین والذات هستی الجوهر گوهر
نسنه ورلق کوهر

الطبع سرشت الحیوان جانور الجماد والموتان
یعنی آب وباد وآتش وخاک جانور

بی جان الخلق آفریده الملک فرشته الجن
جانسز فرشته

پری الشیطان دیو الثقلان پری وآدمی
پری دیو پری وآدمی ادم

البشر والانام والوری بنی آدم الانسان
ادم اغلنی

مردم الناس مردمان الرجل مرد المرءة زن
ار ارنلر ار عورت

النساء والنسوة زنان الذکر نر الانثی ماده
عورتلر ارکک دیشی

الخنثی نر وماده الجنین بست اندام
ارکک دیشی

فصل المنی والنطفة آبی که بچه
اول سو درکه اندا

از آن آید العلقة خون بسته المضغة
ایوشمش قان

خون کی گوشت شود الدم خون اللحم گوشت
اول قان درکه ات اوله قان ات

العظم

العظم استخوان المخ مغز استخوان النقی
سنکوک سنکوک ایلکی

مغز الغضروف والغرضوف برجرند والعرق
ایلیک کیرک

رگ العصب پی العضل گوشت پی آمیغ
دمر سکر اتلو سکر

الجلد والمسک والاهاب پوست البشرة
دری

پوست بیرونی الادمة پوست اندرونی
داش دری ایچ دری

المسام جای عرق بیرون آمدن از تن
تنده اد چقاجق یر

فصل الجنین بچه اندر شکم
انا قرننده اوغلان

مادر السلیل بچه زاده السقط بچه ازشکم
دوغمش اوغلان

بیفتاده النسل زه وزاد الطلق درد زه النفاس
دوشمش دوغدش اوغلان اغرسی

زادن النفساء زاده القابلة پیش یار المعوز
دوغمق طوغمش اوزده

رکوی کی کودک را دران بپیچند القماط رشته
اول بز درکه اوغلانه صارارلر

بغرداق

کی برو بند ند المهد گهواره فصـــــل

بشک

الهیئة والشارة والخلقة والصورة پیکر التمثال

صورت

تندیسه الخیال والطیف آن صورت کی بخواب

ایق اول صورت که دشله

کدرلر

ب بیند النفس والجسم والجسد والبدن

والعرض تن الروح والمهجة جان النفس

تن جان

دم الثوباء آسا المطواء فخجل الشخص کالبد

صونمق اسنمک کرنمک

تن القد والقامة بالای مردم فصـــل

تنک قالبی ادک بوی

العضو والجارحة والارب اندام الشلو نیم

سر اندام

اندام الراس والقلة سر الدماغ مغز سر

یارم اندام باش باشک بینیسی

الشوات پوست سر الجمجمه کاسهٔ سر الهامة

باشک دریسی باشک جنق

میان بالای سر الفرق جای بخش موی از هم بد

باشک ارتاسی

سجک بخش الرحق

ازسر القحف پس سر القذال جله پس سر

اکسه

الراس مردی بزرگ سر الصعل والاصعل

العنسار جلسی

بیوک باشلو اد

کوچک سر فصـــل الشعر موی العقیفة

جلک باشلو ار

موی کودک الصدغ زلف الناصیة موی

سج

اغلن سجی بورجک الن سج

پیشانی الذوابة گیسو اللمة موی تا دوش

بلک سج اموزه دکن سج

الوفرة موی تا گوش الافرع کل الاصلع دغ

قلقه دکن سج کل دزنق باشلو

سر الافرع مردی تمام موی شعر جعد موی

تمام سج لوار

دست شکن سبط فرو هشته چنبل بسیار

الله قوتجق الن سج اشغه دکلن سج جق سج

اسحم سیاه شابت سپید خلیس سیاه و سپید

قره سج اق سج اق قره سج

شعث گرد آلود اصهب می گون اشقر سرخ

توزادک لو سج ادک لو سج قزل سج

اقیشر سرخی سرخ اصفر زرد فصـــل

قی قزل سج صو سج

الوجه روی الطلعة دیدار روی الخد رخ الو

یوز یوزاک کوزکی یکق

جنة افرازرخ الخال والشامة خال وجه حسن

یاکک عارضی بک

وجمیل روی نیکو قبیح وذمیم زشت اسیل کشیده روی

ایو یوزلو چرکن یوزلو صوبک یوزلو

مکلثم کرد روی اغر سپید ملیح نمکین مسیح

دکرمه یوزلو اق یوزلو دزلو

بی نمک اخیل با خال اسمر کندم کون وقا

دوشتو بکلو یوزلو بغدای اکلو یوز

حه ستیزکار عابس ترش با سر سخت بدرش

تندشی یوزلو قتی ترش یوزلو

کالح فراهم کسیده ودندان بدید آمده

دشلری دشو کلمش

فصل الاذن کوش السمع

قولق

سنواي کوش الصماخ سوراخ کوش

اشتمک قلق دلکی

الصماخ شوخ کوش الوقر کرانی کوش

قلق چرکی اغر قلق

الاطروش کران کوش الاصم کر الاصلخ

صغر قلق صغر

کد

کدی کد فصل الجبهة پیشانی الجبین

صغر صغر الن

یک سوی پیشانی الجبینان دو سوی پیشانی

النک مربای النک اکه یای

الحاجب ابرو الحجاج استخوان ابرو البلجة کشادگی

قاشنگ سکوکی قش

میان دو ابرو الابلج کشاده ابرو الاقرن پیوست

اکه قشنک ارتاسی اجق قاشلو کوزیکی

ابرو فصل العین چشم الهدب موژه

اولمشق قاشلو کوز

اللحاظ ومؤخر العین کوشه چشم الغمض بهم کردن چشم

کوزکی بجقی

زفک تر الرمص زفک خشک القذاة خاشه

یشق جبق قورو جبق

چشم الدمع اشک چشم الدمع اشک خانه رجل

کوزه جیند شکک یشلو کوز بیشنک اوی

اعین مردی فراخ چشم الاکحل سیاه چشم

کوکلو کوزلو قرا کوزلو

الاشتر دریده چشم الاشهل میش چشم الازرق

یرتق کوزلو دوکک قین کوزلو

کیو چشم الاعشی شب کور الاجهر روز کور

کوک کوزلو کیجه کور کوندز کور

الناظر دیده البصر بیشنانی الجفن بهم چشم

اقیق

قره کوزلو

الحدقة سیاهی چشم و سپیدی چشم

اق قره کوزلو

الاعور يك چشم الاعمى والضرير نابينا البصير بينا
بر كوزلو كور كوزسز

الاحول لوچ چشم الاعمش آنكه از چشمش
شاشى كوزلو

اب همى ريزد وبد بيند الاكمه نابينا از مادر زاده
انادن اكوزسز سو اقمق كوزندن

فصـــــل الانف بينى العرنين بن بينى
بورون

القصبة ناى بينى المخاط زفك بينى الرعاف
دوكى

خون بينى الارنبة سر بينى المنخر سوراخ
بورون قانى بورن اجى

بينى الوتيرة ديوار بينى رجل اشم مردى بلند
بورن دالغى ميان دوارى

بينى الاقنى كژ بينى الاذلف كوچك وهموار
بينه بورونلو الكرى بورونلو

بينى الاجدع بريده بينى الافطس پوچ پهن بينى
چلك بورونلو كسك بورونلو كبغج بورونلو

فصـــــل الفم دهن النكهة بوى
اغز

دهن الخلوف دم دهن البخر گند دهن وصل
اغز قوقسى اغز قوقى اغز ييى

6

شفة لميا والعسا كبود بام ظمياء باريك لب

الشفة لب الاعلم شكافته لب زيرين الافلج شكافته
يقار دوقى يرق دودق

فته لب زيرين اللحى دو الفكة گوشه دهن
اشغا دوق يرق اغز بجاغى

اللهزمة جانه الحلق گلو الحلقوم ناى گلو المرئ
بوغز الك بوغز دلكى

راه گذار طعام وشراب اندر گلو البزاق والساق
اول بوغز دركه انده طعام سنكر تكورك

والبصاق خبو النخامة والنخعة آن خبوكه
اول بلغم

بيفكنند از دهن اللعاب بفج الرضاب آب دهن
اغز ييرى اغز سوى

فصـــــل السن والضرس دندان پيشين
دش

الثغور دندانها پيشين الثنايا چهار دندان پيشين دو زبرين
اوك دشى درت الكى دش

دو زيرين التنية يكى الانياب چهار دندان
الى اشغا الدرت اوك دشى الرباعيات چهار دندان كى از پس ثنايا بود الرباعية يكى

پشتر الناب يكى الضواحك چهار دندان خنده
اول درت ازدش درت كلجك دشلر

الضاحكة يكى الارحاء دواندند دندان چايدن
انك الى ازى دشى جينيجك دشى

الثرحی بلی اللثة کموشت بن دندان الثغ
دشوی دب ات
شوخ بن دندان الضرس کندی دندان
دشلی دب قحتس
الحدة تیزی دندان الطرامة سبزی دندان
یاشل دش
القلح زردی دندان فصــــل اللسان
صاری دشلو
زبان العذبة سر زبان العکدة والعکرة
دل اجی
بن زبان الرتة والحبسة واللاکة بستگی
دل دب
زبان الذلاقة والطلاقة کشادگی زبان ارجل
فصیح مردی هو بذا سخن مصقع قوی سخن
قوی سوزلو
فدم که در سخن فرو ماند اخرس وابکم
کنک الکن شکسته زبان اوت
دلسوز
کدفته سخن تمام کی سخن را بانا کوید الثغ

الثغ که سین را ثا کوید فصــــل
الذقن زنخ النونة لوزنخ اللحیة
ریش الشارب بروت العارضة
یکسوی ریش العارضان دو سوی
ریش رجل انذک ریش نطوا
نطکوسه فصــــل
العنق والجید والرقبة کردن
القفاء پس کردن نغرة القفاء
کوکردن الدایة مهرة کردن حبل

الوريد رگ گردن الاخدع رگ حجامتگاه الزن
بنا گوش الترقوة چنبر گوش گردن الفهقة
سر گردن الفصرق بن گردن رجل اعنق
مرد بی دراز گردن الاغلب ستبر گردن الاوقص
کوتاه گردن فصل القطع والمنکب
دوش العاتق میان دوش گردن الکتف شانه
الکاهل میان دو شانه اللوح تخته شانه النغض
گوشت شانه الفریصة گوشت میان پهلو شانه
که بلرزد فصل الید دست الیمنی والیمنی
دست راست الیسار والیسرای دست چپ
الکف پنجه الاشجع پی پشت پنجه الرسغ خرده دست
الکوع بن انگشت سترک الکرسوع بن انگشت کهین النقطة
آبله دست بذ شلاء دست خشک قطعاء بریده
دست

بریده دست الفصفص جای بریدن از دست
رجل اعسر مردی چپ اعسر یسر چپ و راست
فصل الاصبع انگشت الخنصر انگشت
کهین البنصر انگشت دوم بین الوسطی میانه
السبابة والمسبحة چهارم الابهام انگشت سترک
سرسر
الشبر بدست الفتر نیم بدست السلامیات
میان
استخوانها انگشت السلامی یکی البرجمة
بند انگشت البنانة والانملة سر انگشت الظفر
ناخن القلامة انچ از ناخن بیفکنند التف
شوخ بن ناخن فصل الزند بند دست
الزند سده دست
المعصم جایگاه دست ابرنجین المجسة والنبض
المعصم جایگاه دست

اجاکی طبیب دست بر نهد الذراع والساعد

ارش المرفق وارن الزج کسناره وارن النواشر

رکها، اندرون ارش الرواهش رکها، بیرون

ارش القیفال رک بالایین که بزنند الاکحل رک

میاین الباسلیق رک زیرین الاسیلم رک باشد

میان خنصر وبنصر بر پشت پنجه الشوبان هر

رک که بجهد الودج رک گلوی چهارپای که بزنند

فصل العضد بازو والابط بغل الصنان

قلاوقی   اکزه

گند بغل العرق خوی الوسخ شوخ فصل

ذری   رکی

الصدر سینه اللبة والنحر زور سینه الذور زیر

کوکس   یقلاسی   انشهاسی

سینه والثغرة کوزور سینه الحیزوم کرد بر کرد سینه

جفنو   جفزیس

القص والقصص سر سینه السجنجن والتریبة

باشی

استخوان سینه فصل السحر والریة شش

شکوکی   ایکن

القصبة راه نفس درشش الثدی پستان

ایکن اجن   نفس   انجک

الثندوة بن پستان الحلمة سر پستان

در   اجی

الاحلیل سوراخ پستان فصل القلب

دلوکی

والفواد دل السویداء والصمیم میان دل

کوکل   ارنا هسی

الخلب وحجاب القلب پرده دل الوتین بی

د ذ بر ذہی کک

رک دل قلب اصمع دل زیرک اروع هراسان

طی   زیرک ککذکه   عر فقق

قاتن سخت عم کور فصل الجنب

فن کوکز

پهلو الضلع استخوان پهلو الجوانح پهلو

یان   یان شکوکی

های خرد الخصر تهی گاه الحشی اندرون

اشا بعق سکوکی کدی   بکر

اج بان

تهیگاه الظهر پشت ملازو المتن یکسوی پشت
ارقه ارقه بر
القفارة پشت مهر الصلب پشت مازو الاحدب
مردی کنج فصل البطن شکم الجوف
اندرون شکم السُرّة ناف الکلیة گرده الکبد
جگر المرارة زهره الطحال سپرز حشوة البطن
آلت شکم المعدة جای طعام در شکم المعا روده الشحم
پیه الشرب پاشام پیه الکرش دره المثانة
آبدان البول شاشه المذی آب نشاط الودی آب
سُردی الغایط والخری والحدث واپس یعنی سر
گین آدم فصل الورک سُرون العجز
گوشته العجیزة ران زن الکفل والدو میان

میان سرون الالیة گوشت نشتگاه الاست
بن مردم الفقحة سوراخ او السرم اندرون او الفرج
عورت زن الایر والذکر عورت مرد الاحلیل ر
سوراخ او الحشفة والکبرة سر ذکر وزور
ختنگاه الاقلف ختنه ناکرده الخصیة خایه
الصفن پوست خایه الخصی خایه کنده
المجبوب ساذه کرده الادر بازکند الاشرج یکخایه
الدکب زهار العانة موی زهار الحر والبضع غو
رت زن الرحم زهدان المثیمة آن پوست کی
بچه دروی بود فصل الفخذ
ران الاربیة بن ران الرکبة زانو الد

الداخصة استخوان زانو الساق پوزه الظنبوب
استخوان پوزه الوصيف لنگ الرجل والقدم پای
ظهر القدم پشت پای الاخمص آفرخنه پای
العقب پاشنه العرقوب پی پشت پاشنه
الكعب پذول الاعرج لنگ المقعد برجای
نمانده فصل الولد فرزند نر وماده الو
ليد پسرينه الوليدة دختر بنه الذرية نسل آدمی
وپی العقب فرزند فرزند الرضيع شير خواره
الفطيم از شير باز كرده الصبی كودك الطفل كودك
خرد الحابی فراخيز آمده الناشی از كودكی برآمده
المترعرع برباليده المحتلم خواب ديده البالغ ر

رسيده الحزور كند واله الامرد بی ريش المختط خط
آورده الملتحی ريش اورده الطارد سبلت دميده البا
قل نشان ريش پيدا شده الشاب والفتی جوان
الكهل نيم جوان الشيخ پير وخواجه الهرم
سخت پير الخرف فرتوت الشابة والفتاة زن
جوان العجوزة پيرزن النصف ميانه فصل
فی ذكر القربات الاب پدر الجد پدر
اتدا
پدر و پدر مادر الام مادر الجدة مادر مادر و مادر
اتا اتاسی اتا اتاسی اتا اتا اتا سی
پدر الابن پسر الابنة والبنت دختر السبط نواده
اتا اتاسی اغل قز
بع پسر پسر الاخ براذر ابن الاخ براذر زاذة الا
قردش اغل ارقردش اغل
خت خواهر العم براذر پدر ابن العم پسر عم
قرنداش
اتا قردش اغل اتا قردشی

العمة خواهر پدر الخال برادر مادر الخالة خواهر

مادر الزوج شوهر الزوجة والحليلة زن الصهر

پدر زن الصهرة مادر زن الختن داماد الكنة

زن پسر الابن بيوه العروس بشوهر داده الراب پدر

اندر الرابة مادر اندر الربيب پسر اندر الربيبة

دختر اندر الدعي پسر خوانده اليتيم بى پدر العجى

بى مادر اللطيم انكه مادر ونه پدر دارد العزب

بى زن العزبة زن بى شوهر الثاكل بى فرزند

الولود زاينده العقيم نازاينده البكر دوشيزه الثيب

شوى ديده الحامل والحبلى آبستن الحايض ستروني الحا

يض والطامث بى نماز الطاهر پاك الجنس ناپا

ناپاك القريب خويشى القرابة خويشى النسيب

هم نسب الترب هم زاده التوءم هم شكم العشيرة

دودمان القبيلة دوده الفصيلة كم ازان

الجار همسايه الصاحب يار وخدا وندكار

الظئر دايه فصل الحي زنده الميت

مرده القتيل كشته العليل والمريض بيمار الصحيح

والسالم تن درست السقيم دردمند الجريح خسته

الحر آزاد مرد الحرة آزاد زن العبد بنده المولى

خداوند والسيد والمولى ايضا پسر عم ودوست

وبنده وآزاد كننده وآزاد كرده الامة پرستار

الجارية كنيزك البلدي شهرى القروي ديهى

الغریب بی شهر المعرفة آشنا الی المعروف اشنا الا
جنبی بیکانه الشکل والمثل همتا الضد والند ناهمتا
الطویل دراز القصیر کوتاه العریض پهن الدقیق
باریک الواسع فراخ الضیق تنک الغلیظ ستبر
الرقیق تنک الوسط میانه الکبیر بزرک الصغیر
کوچک النحیف نزار الضخم زفت السمین فربه
الهزیل لاغر العاقل خردمند السفیه بی خرد العالم
دانا الجاهل نادانا الجواد والسخی راد البخیل والشحیح
سفله الحاسد بدخواه الناصح نیکخواه البلید کودن
دل الندس زیرک الابله ساده دل الداهی دوربین
الخلق خوش خوی الشرس بدخوی الموافق سازکار
المخالف ناسازکار

کا الشریف بزرکمایه الوضیع فرومایه العزیز کرامی
الذلیل خوار الجید نیکر الردی بد الرفیق چرب
دست وهمراه العنیف درشت کار الرزین والوقور
آهسته الطایش سبکسر الخلیل والصدیق دوست
العدو دشمن الکاشح دشمن نهانی الطیب خوش
بوی وپاکیزه الخبیث پلید الطاهر پاک النجس
ناپاک اللین نرم الخشن درشت الصلب سخت
الرخو سست السهل آسان الصعب دشخوار
الرخیص ارزان الغالی کران الکیس زیرک الا
حمق نادان الورع پرهیزکار الفاسق ناپرهیزکار
الصالح باسامان الفاجر بی سامان الغیور

بارشکر الدیوث بی رشک الجاهل دالله الغنی تو
انگر الفقیر درویش المسکین بی چاره السعید نیک
بخت الشقی بدبخت النایم خفته الیقظان بیدار
الساهر بی خواب السکران مست الصاحی هوشیار
القوی توانا الضعیف ناتوانا الجلد چابک العاجز
سست المجنون دیوانه المفیق باهوش باز آمده
المعتوه دیوانه ازمادرزاده الحی شرمگین الجسور بی
شرم الجهه الشجاع والبطل دلیر الجبان بد دل الکابح
فرمان بردار العاصی بی فرمان الدعی حرام زاده الر
شید حلال زاده الواشی والنمام والساعی سخن چین
السارق واللص دزد قاطع الطریق راه زن الشیص دزد

دزد آفتی الطرار جیب شکاف والله اعلم

الباب الثانی فی اصناف الناس وذکر الحرف

الدین والملة کیش المسلم والحنیف مسلمان
الیهودی جهود الیهو جهودان النصرانی ترسا
النصاری ترسیان المجوسی گبر المجوس گبران
المشرک انباز گوینده الوثنی بت پرست الوثن
والصنم بت الذمی زنهاری الغیار نشان اهل ذمت
الکنیسة کنشت البیعة کنشت یهودی
الصلیب چلیپا فصل نو
النبی پیغامبر الخلیفة معروف السلطان شا
هنشاه الملک پادشاه الامیر فرمان ده الوزیر دستور

الکاتب والمنشی دبیر امیر الجیش سپهسالار
القاید سرهنگ الجندی سپاهی لشکر الجند والعسکر
لشکر الفارس سوار الراکب شتر سوار الراجل پیاده
الرجالة پیاده گان لشکر الحرب والوغا کارزار المعرکة
حرب گاه الصف رست القلب میان لشکر الجناح
کناره لشکر المیمنة راست لشکر المیسرة چپ
لشکر اللواء والعلم علم المقدام دلاور الظفر پیروزی
الهزیمة شکستگی لشکر المنهزم شکسته الاسیر
دستگیر الطلیعة دیذبان الجاسوس خبرگیر الفیء
غنیمت الغارة تاراج النهب آنچ از غارت بیارند العشر
ینة والرزق جامکی خراج ستان الحاکم
فصل الرئیس والزعیم مهتر شحنه العتید

والقا

والقاضی داور الوکیل کاردان العامل کاردار الوالی
شحنه السید مهتر الرعیة والسوقة زیردست
المحتسب داذگر القهرمان کارفرمای الجهبذ والنا
قذ گهبذ الاعیان والدنوت ذوی شناسان العشا
رباج ستان الرصاد راه بان الرصد راه الامین
استوار العریف گزیر الغلام کودک الاجیر مزدور الشر
طة سپاه پوش البواب دربان الحارس پاسبان
السجان زندان بان الخفیر بدرقه الخفارة مزدوری
الجعل پای مزد الجرایة جر الصلة دهش فصل
الحرفة والصناعة پیشه الصانع والمحترف پیشه
ور الماهر والحاذق استاذ التلمیذ شاگرد الآلة والاداة

دست افزار المهندس اندازه کننده البناة بناکر الطیا
ن اندازه ذکر الشاقول شاهول المطمر رشته
اندازه المسیعة ماله اللبن خشت خام الملبن
کالبد خشت الاجر خشت پخته الملاط سلکه ط
الجص گچ الجصاص گچ بز الکلس صاروج
النورة آهک الطین گل الطیان گلکر السیاع
کاهگل المشترج بند کبیر المزوق نگارگر الفتاة کاریزکر
المعول کلنگ الملتن خشت زن المنقب
سوراخ سنب المسحاة بیل الشروف ماسه المعقل
کف فصل النجاد درودگر الخراط
خفه کر القدوم تیشه المنشار اره الملزم حر

خرکه او المثقب ماهه الثقبه سوراخ او المنحة و المنحا
ت رنده النحاتة تراشه المنقار سکنه السفن
ت رنده النحاته تراشه المنقار سکه السفن
والمستفن چوب سای الخشب چوب الخشاب
چوب فروش الوتد میخ چوبین المسمار میخ آهنین
فصل الحداد آهنگر الحدید آهن الذکر پولاد
المسمار میخ اهنین الانیث نرم آهن الخبث ریم آهن الصداء زنگار آهن
المبرد سوهان المطرقة کذینه الکلبتان انبر المبرد سو
هان البرادة ساو آهن العلاة سندان المقراض کاز
الکور آتش دان الکیر و المنفخ دم الکسکین کارد
السکاکین کارد کر الشفرة کارد بزرگ السیف شمشیر
السیاف شمشیر کر الدرادر زره کر الصیقال
السیاف شمشیر کر الدراد زره کر الصیقال

والصیقل آفروزنده المصلقة اداة وی فصل
الاساور سوزن کر الابر سوزن المسلی جوال دوز کر المسلة
جوال دوز المنقل نعلبند القطبقة یک اسبه نعل النعل معر
وف الصفار روی کر الطواس طاس کر الرصاص
ارزیز کر الرصاص ارزیز الصفر روی الشبه برنج
النحاس مس الآنک سرب القفال قفل کر
الفراش بره او وکذلک المنسب الماد و //
والممدودی بمدکش الدملجی بازبند کر فصل
القصاب واللحام کوشت فروش الشحام پیه فروش
الجزار شترکشنده المدیة کارد والساطور معروف
الوضم خوان کوشت الفنارة معروف الشواء بریان

کر

کر الشواء بریان السفود باب زن الرواس سر
فروش الحوا الکراعی پاچه فروش المراق خوردنی
فروش الهراس هریسه فروش السمان روغن
فروش فصل الخباز نانوا الخبز نان الکعک
نان خشک القرص کلیچه الرغیف و الجردق
کرده الرقاق تنک الفرونی معروف الیابس خشک
المتکرج کره کرفته الحواری نان سپید الد
قیق آرد العجین سرشته الفطیر بی خمیر الخمیر خمیر
مایه الفرزدق کنده خمیر الریح والنزل افزونی نان
المخبزة تنورستان المیفی تهی تنور المسجر تنور
اشوب الوقود آتش انکیز الحطاب هیزم

فروش الحطب هیزم المنخل پرویزن الاطار چنبر او
الغربال غربیل النخالة سبوس الحناط گندم فروش
الدقاق آرد فروش المحتکر انبار کن بکرانی
دکان الرزاز برنج فروش المنقی گندم پاک کن
الکیال پیماننده المکیال پیمانه الجریب گری القفیز
کویز فصل الوزان بار سنج المیزان ترازو
والکفة پلهٔ ترازو ولسان المیزان زبانهٔ ترازو والصنجة
سنگ ترازو والمعیار معروف القبان کپان رمانة
القبان نارهٔ کپان العمود شاهین کپان المن و
والمنا یک من الرطل صد و سی درمسنگ المذکر رطل
وسیک حجازی و دو رطل عراقی الصاع چهار

مد الوسق شصت صاع الکر دوازده وسق
الاوقیة چهل درمسنگ عربی و ده درمسنگ حجازی
و چهار دانک و دو جو عطاری الاستار شش درمسنگ
و نیم الطسوج یک تسو الدانق یک دانک المثقال شش
دانک الدرهم درم القراط نیم دانک الحبة دو جو
البدرة ده هزار دینار القنطار چهار هزار دینار
فصل الحساب شمار واحد یکی اثنان دو
ثلثة سه اربعة چهار خمسة پنج ستة شش
سبعة هفت ثمانیة هشت تسعة نه عشر
ده احد عشر یازده اثنی عشر دوازده ثلثة
عشر سیزده اربعة عشر چهارده خمسة

عشر پانزده ستة عشر شانزده سبعة عشر هفده
ثمانية عشر هشت ده تسعة عشر نوزده عشرون
بست ثلثون سی اربعون چهل خمسون پنجاه
ستون شصت سبعون هفتاد ثمانون هشتاد
تسعون نود مائة صد خمسمائة پانصد ستمائة
ششصد خمسمائة مائتان دو صد ثلثمائة
سه صد اربعمائة چهار صد خمسمائة پا
نصد ستمائة ششصد سبعمائة هفت صد
ثمان مائة هشت صد تسعمائة نه صد الف
هزار الفان دو هزار ثلثة آلاف سه هزار اربعة
آلاف چهار هزار خمسة الاف پنج هزار ستة الاف شش

هزار
هزار

هزار سبعة الاف هفت هزار ثمانية الاف هشت
هزار تسعة الاف نه هزار عشرة الاف ده هزار
النصف نیمه الثلث سه یکی الربع چهار یکی الخمس پنج
یکی السدس شش یکی السبع هفت یکی الثمن
هشت یکی التسع نه یکی العشر ده یکی و کذلک
المعشار الجملة و المجموع همه التفاریق پراکندها
الذاریج داری القابض ستاننده الدخل المنحفظ
نگاه بان الدخل در آمد نی الخرج بیرون آمد نی
القبض فرا گرفتن الدفع فرا دادن الادا گزاردن
المؤدی گزارنده البراة خط بیزاری الصک چک
الصکاک چک نویس القرعة بشکل الخراج

گزارش التوزيع بخشش الجزية سر گزيت فصل
الطحان آسيابان الطاحونة آسيا الرحى سنگ
آسيا القطب پست آسيا الفادس تير آسيا الناووق
والمشعب ناوه آسيا الخرسور آخ الناعرة پر آسيا
المواة دستاس الطحانة خراسيا المحفن دلو
آسيا الثفال آنچ در زير آسيا افگنند الطسق تر
ده آسيا فصل العصار روغن فروش
الزيات زيت فروش الزيتون بار او الدهن
روغن دهن البزر روغن چراغ دهن اللك
روغن كنجد الزنبق روغن ياسمين
[illegible] كنجاره الطحين آرده المعصر خشنه روغن كد
الكسب

فصل

فصل اللبان شير فروش اللبأ فله الانفحة
والمنفحة پنيرمايه الحليب شير دوشيده المرضة شير
دوغ بهم دوشيده الرغوة كف شير الدوابة پوستكي
تنك بر روى شير بود المحض شير و پژه القارض زبان
گزا الرائب ماست الرؤبة ماستمايه الزبد مسكه
السمن روغن الاقط پينو الجبن پنير الارنة
پنير عوا الكريض لور الشيراز معرف المصل ترف
فصل الاكار والزراع برزيگر الفدان جفت
گاو السكة والسنة گاوآهن المحراث هيش
النسع پاره النيرو غ السميق سمه وهما خشبتا
ن في النير تحت عنق الثور الجلة والمجنوت

والجرجر كردون المدوس والمدقة والمرضة خبر
مان كوب المنسة مالة المزركرت شانة البجاد هره
فصل الاشكاف كفشگر الخفاف موزه دوز و
موزه دوز فروش القرز وم خنا او الازميل والشفرة نشكر
ده الاشفى درفش القالب كالبد الظفاطة
خو اهل الموئد پس آهنكر المخط نشان كر
الشرط سرش السير والقد دوال الاشكرة سيرم
التختيان كوزاني الكيمخت معروف الارندج بو والبرندج
نعت سياه الصرم چرم الصرام چرم فروش
الادم اديم فروش الادم اديم اللدام هم لحت
دوز الفراء پوستين دوز الوبار روباه دوز الكباخ

دبة

دبة كر الدباغ پوست پيراى الخرز از مشكدوز اللخى
مشكر روغن العكة مشك انگبين الزق خيك
الوناء بند مشك فصل الغزال ريسمان
فروش الغزل ريسمان الناظوبة كلابة الكبة
گلوله العكوة دنجه السليل لوله المغزل دوك
دوك تراش المغزل دوك الصنارة آهن دوك
المفتلة دوك ريسه الفلكة باذريسه الفلك
باذريسه كش الترجين كوتكان المجنون
چرخه دوك الحفش دوك دان فصل
القطن پنبه القطان پنبه فروش الحلاج
پنبه كش الحمارة خرك او المحلج آهن

الندّاف پنبه‌زن المندف کمان او المحبض
کذینه الملف کنده پنج فصــــل النسّاج والحایک
جولاه الحاکة کارگاه او السّدی تار اللحمة پود
البیت اهار الوطائم شوی المسطر لیف المشقة
مکوک الوشیعة ماسوره المتوت کناره کیر
المنسج شانه کرباسی الدقیتان هردو بازوی شانه
الحق بفتری المنوال چوب نورده المعلی پای
افشار الغد بره پاچال الشهرف چرخ
النوال نورده کسه اللفة نورده الاسنیج دسته
شانه الصیصیة معروفة المجراء والمجره
آهنجه فصــــل القصار
كاز

کازور القصارة کازوری الکارة والحاکة پشت
واره الرزمة بند جامه الغرآم سرشیم القشاء
شناسته الحرض اشنان الصابون معروف
الرحاض جامه شوی القلیة قلیه الیبوز کذ
ینه المقصرة درخت که جامه بروی کوبند المس
حاض چوب جامه شوی فصــــل
البزاز جامه فروش الکرباسی کرباس فروش
الخلقانی کهنه فروش الزقام درست فروش
الرفاء رفوکر المطرزی مطرزکر المطرز طراز
کر النجاد دوالخیام خیمه دوز الدیباج والدبا
جی دیباباف الذهبی زرکر المذهب زرزشته

النقاد ابرشیم کرین المجهز جهاز فروش السمسا
ر معروف البیاع والمبتع مبایعه کننده التاجر با
زرکان الدلال معروف الحبال بادکش الشعا ر
موی تاب الحبال رسن تاب الفتال تاب دهٔ

فصل العطار بوی فروش العطر

والطیب والرایکه بوی خوش المسک مشک النافجه
وفارة المسک نافهٔ مشک العود والمندل والقطر
عود الغالیه معروفه البخور هرچه بذان
بوی کنند الدخنه هرچه بذان بسوزانند
العبیر سرشتی باشد از هر گونه طیب الذریره
نونیا اللخلخه معجون خوش بوی العمد سرشتی

از

ازمشک وعود وعنبر العنبر والمسک والکافور
والسنبل والقرنفل والزعفران معروفات
الماورد وماء الورد گلاب القرع والانبیق آلت
گلاب گرفتن الصلایه سنگ مشک سوذن الفهر
دسته او الخلوق نوعی از طیب فصل

الصیدلانی بیلور العقاقیر دارو هاء خشک
العقار یکی السفوف آنچه فرا دهن افکنند اللعوق
بلیسنند الادویه المفرده دارو های یک یک المر
کبه بهم آورده الجلنجبین والسکنجبین
والترنجبین والمن والطرنجبین ترانگبین معروف
القند ونم شیر خشت الخیار شنبر خیار جنبر

الفلوس مبان خيارشنبر الاطريفل اطريفل الاياج

اياره مفرح القلب ودواء المسكر داروهاى دل الكثير

المعروف الجوارش گوارش المسهل داروى شكم

ران القابض كه شكم ببندد المنضج كه بپزد الرادع

كه باز زند المخدر كه بيهوش كند المغزى كه بدوساند

المفتح كه بگشايد المفجر كه بشكافد الاكال كه بخورد

المنبت كه گوشت رياند الغسال كه فروشويند

المقى كه قى آرد المقوى كه سخت كند الطلاء آنچه بر

اندايد الضماد كوى كه برجاى نهند الكماد

كوى كه برجاى بندند النطول آنچه بسو فرو ريزند

السنون آنچه در دندان مالند الذرور آنچه برجاى افكنند

البرود

البرود داروي خنكي الغرغرة آنچه در گلو بگر

دانند الحقنة آنچه در زير دمند فصل

الاهليلج هليله الصبر الواى دشتى شحم الحنظل

بسكبنت القنة بيرزد الوشق وشه

الحلتيت انگژد المصطكي علك رومي

العلك وشيره الكبان كند سرو الانزروت

خوبجنه الكبريت گوگرد القار قيره

الزاج زاك الشب زال يمني العفص مازو

النفط والقطران والزفت معروفات

القرفة نار پوست البقم معروف
القوة روييناس العروق زرد چوبه
القند قند ودم الاخوين خون سياوشا
ن البنك والعظلم نيل اللك لك السنجرف
شنگرف الزرنيخ زرنيخ الاسرنج معروف
الزنجار واللازورد معروف ان الا
الاسفيداج سپيداب المرداسنج والمرتك
مردا سنگ الكحل والبرود سرمه الحنا
حنا الدبق مثك الغراء القنبير قنبيل

القمرة

القمرة گل كونه الحنوط بوي مرده كان
فصل الطبيب پزشك المعالج
درمان كننده العلاج درمان الدوا دا
دوا فصل المنجم ستاره شناس
الكاهن فال گوي الطالع اختر السعد
خجسته النحس شوم الاوج بلندي ستا
ره الحضيض پستي او الشرف بزرگي
ستاره الهبوط بزير امدن ستاره

الوبال سختی او القران والمقارنة کرد آمدن
دو ستاره در یک خانه المقابلة برابر آمدن
دو ستاره الاتصال پیوستن الانصرا
ف بازگردیدن ستاره از دیگری المما
زجة پیوستن قمر بستاره دیگر التثلیث
از سیوم برج پیوستن التربیع از چهارم
برج پیوستن التسدیس از ششم برج
پیوستن الجوزهر گوزجهره الذنب
الجوز

النحس الانجم پیوستن

دنبال او **فصل** الخیاط درز
زی الخیاط والابر سوزن المئبر سو
زن دان السلک والخیط رشته المقراض
دوکارد الکشتف تکی درزی القنب کنوب کنبد
المربوع چهار تو المثلوث سه تو القرشا چنبر او
از حلقی
الربقة کره در دن بند چهار پا الطاقة
یکتا المبرم دوتا الختیعة انگشتوانه
الحبل رسن الحبال رسن تاب التفسرة
ابی که بطبیب نماید الفج خام

النضیخ نخته الرسوب ه رجه در بن
آب باشد القوام ستبری و تنکی آن
البحران دو زنا چهارم و پنجم و هفتم
و نهم و یازدهم و چهاردهم و هفده
هم الدسی بن شک زخم المسبار میل
زخم المرهم دارو زخم الکحال بن شک
چشم القدح آب کشادن التمیر پیله
دوختن الزرد زرد اروی چشم الاشیاق
شاف الابار سوزن سوختن فصل

الفصاد رگ زن المبضع نیشتر او
الرفاده بالش او المعصب رگ بند
البیطار بن شک ستور المبزغ نیش
او الزیار لویشه المجده دهره سیم
بره المیسم آهن داغ الحجام معروف
المحجمه شیشه او المشرط نشتر او
المزین موی تراش الموسی ستره
المستن افسار المقص ناخن بر المخبر
استخوان بند الجبار نیز فرش الخمر والرد

والسحيق والعقار والشمول مى الصهبا

سرخ الخندريس كهن العصير

شيره المشعشة آب آميخته الصرف

ديزه المثلث سيكى مانده الصرف

بى آب الممزوج آميخته المزوق پالوده

السكر نبيذ خرما الجريال گونهٔ مو

الصبوح شراب بامداد القيل شراب

نيم روز الغبوق شراب شبانگاه

النهل شراب نخستين العلل شراب

دوم المعصر چرخشت الماخور خرابات

الحانة دكان مى فروش النخبة دوستگانى

القنينة كوزه اوره القحف بادوه الكاس جام

القدح پياله الدن خنب الدورق پيمانه

الصاغرة ساغر **فصل**

المغنى سرودگوى المخنكر خنياگر الغناء

سرود الاغنية اللحن راه سرود گفتن

للشناة دوبيتى العواد بربط زن العود بربط

الزمار نايى زن الزامرة زن نايى زن المزمار نايى

اليراعة پيشه الطنبور انج طنبور زدن
الصغا چغانه النا قر چنك الاوتار رود
ها الزير تيز البم زنم الجلازة پردها
المضرب زخمه الدف دف الجلجل زنگل دف
الصنج معروف الطبل معروف الطبال
دهل زن البوق معروف فصل
اللعاب بازى كر اللعب بازى الملعب
جاى بازى المصرع كشتى كاه المصارعة
كشتى الشعرنة پاى كرفتن الصرع افكندن

المدمن

المدمن هميشه بركارى التاتركل دستن
بداشته التبال شلوار بشتى كير الرمى
تير انداختن المناضلت باكديكر تير
انداختن المسابقة اسب تاختن المرا
هنة كرو بستن الحلبة ميدان اسبان
المقلى چوب بازى كن الصولجان چوكان
الكرة كوى المخراق شمشير چوبين الخطر
توب
والندر انجر درميان نهند كرو بستن را
الميسر قمار الرهن كرو فصل

الصیاد نخجرکر الصید و القنص
نخجیر الشرکة و المشرکة دام الفخ پله
الدخول دام داهول الشص دام
ماهی الجلاهق کمان گورهه السبطانة
زبطانه القفص معروف القفازة دستوا
نه الفریسة نیم خورده ذکان الزبیة
افرازخانه صیّد الملواح خر و هنة الشناق
پالی القلسر رسن دام فصل
الضراب درم زن السّلة معروف

البوطقة بوته الصیرفی و الصراف
درم فروش المعیّر عیارگر التاجنة
آن جوب که بعیار بر و بند ند المعیار
ترازوی عیار القسطار کیسه دار
الخریطة و الکیس کیسه الذهب و العسجد
زر سا و الدینار و العین دینار
الجید سره الردی ناسره المنابق
پشیوه اندوده الزیبق ژیوه الصحیح
درست القراضة پاره المنلس شکسته

انصاف یارها وازن سنکلی جدید نو

عقیق کهن بتهرخ نبهره الفضة واللجین

سیم الدرهم والورق درم الفلس

فصل الشعاب کاسه بند

المرکب پیشیر نشان المحلی ساخته گر

الجام لگام گر النبال تیر گر النصال

پیکان گر القواس کمان گر البر دعی

بشما کند وذ العلاف علف فروش

الرایتی شانه الستراح کاوبان الجشادر

وار الهاره وه چوب دستی المقلاع

کلاسنگ القلع نوشه دان الجمال

شتربان السایس ستوردار المکاری

خربنده الرکابی دار الشرابی شراب

دار الفراش جامه دار البازی باز

دار الفهاد یوز دار الکلاب سگ

دار الفیاد لبی دار الفیال فیل دار

الناطور دستوان فصل

الجوهری جوهر فروش الخرزی مهره

فروش الحكاك نكيني ساي الصايغ زركر
الخاتمي انكشتري كر الفخاري لوزه
فروش الخزفي شفال فروش الا
طعمة دم كوزه كر الصابوني صابون
كر الحواء مار افسا الراقي افسون كر
الرقيقة والشرة افسون الساحر جاذو
السحر جاذوي القلاب دغل زن النخاس
برده فروش البقار كاو فروش الفاكهي ميوه
فروش الناطفي ناطف فروش البقال مووف

الفارسي خرده فروش البقلي تره فروش الكرام
باغبان الكاغذي كاغذ فروش اللباد عد
فروش الصباغ رنك الصبغ رنك النقا
ش كند كر الزجاجي آبكينه كر القلانسي
كلاه دوز المنادي بانك زن الفقاعي
معروف السماك ماهي فروش الباقلاني
باقلا فروش السقاء آب كش النخال
خاك بيز المحصل خاك شور الفخار
كوزه كر النباش كور شكاف الغسال

مندل شوبی لکناس جاروب زنان
الحمایی کرماوه بان الدلاک مالش کر
القماش تونه الباب الثالث فی
الادواء والامراض الداء والوجع والالم
درد المرض والعلة بیماری الوباء بیماری همه
شهر الزمن افکار الحاد چیمازی تیش المزمنه
دیر بکشد الدوار والسدر سر کشتنلی الصداع
درد سر الشقیقة درد نیم سر المالیخولیاء معروف
اللقوة کژ زبوی بلر دیذن الصرع بیفتاذن

الفالج سست شذن همه تن الرعشة لرزه
التشنج واهم جستکی الخدر خفته شذن
اندام‌ها الکابوس کبر لکنا کشتن مردوم در خواب
السرسام تب کرم بپیوسته باکرانی سر و چشم
و سیاهی زبان السبات سر سام سرد السکتة
خاموش بیفتاذن و بی خبر شذن التراکام بنی
کرفتن الرمد درد چشم القرحة آبله چشم
الظفرة ناخنه چشم السبل پوشیده شذن
حدقه بخون و رک الغشاوة تم الانتشار فراخ

دیذه الموسرجر چند نخودی ازدیذه بیرون
آمذه الشرناق کسان شذن پیله الزغباق
خون از بینی بیا آمذن الخشم بوی ناشناختن
القلاع ریش دهن السلاق بر جستنی زبان
السعال خیعذن الفواق زغنك الربو خفیذن
دایم الداخش درد ناخون الخوانیق اماسیذی
گلو ذات الجنب درد پهلو الشوصه نوعی همم
ازان ذات الریه درد شش السل باریکی باتبه
وخفیذن دایم الخفقان کفتن دل الهیضه

بیچش

بیچش شکم از ناکوزای طعام الیرقان زرد
ی الاستقااب درد شکم افتاذن القولنج
بسته شذن طبیعت الاسهال شکم رانی
زلق الامعاء ساره شذن روذها البوارش
نشستنگاه العنق باز خایه الفق وماسیذن
خایه النقرس تیش درد بند پای داء الفیل اماسیذن
پوشره داء الثعلب فروزیختن موی السعفه ریش
سر الجرب کر الحکه خارش الورم آماس الدمل
دنبل الجدری آبله الشری برجوشیذن پوست

الحصبة سورکه الجذام خوشیذان
ئەذام البرص پیسی البهق نقطهای
سیاه وسپیر بۆتن افند الكلف
نقطهای سورج له بوزی السلعة
غدذه الخنزير خوك له بۆكردن
وەدان وبغل پیذا كرد السرطان
اماس سخت الثؤلول آزخ القوباء
برپۆن شیكاف دست وپا النحة
لشكستنى سر القروح ريش الجراحة خسنايى

القيح

القيح ريم الصديد زرد آب لمدة
خون آبه **فصل** الحمى تب
حمى يوم تب يك روزه الناقض انك بلرز
زاند الشعر بوة لوزة والورد والنا
يبة كه هر روز آيك الغب ثنبي له روز
آيك وروز نيا يك الربع له دو روز نيايك
وروز آيك المطبق له باز نيفتك لذق
كه بانيك امزه المحموم تب لرفة الرحضاء
عرق تب الكرب نا سه العشى بى هوشي

الغثیان ناخوشی منش القیئ باز کردیدن
طعام وشراب العقابیل اخر بیماری
للناقه بیمار خیز النکس باز سرزه بیماری

الباب الرابع فی الاطعمة والاشربة

الطعام خورش الغذاء پرورش الرزق
روزی القوت والزاد توشه المزود توشه
دان الذوق چکیدن الذواق چاشنی گیر الغداء
چاشت العشاء شام السحور طعام نزدیک
روز اللهنة نیم چاشت القیل طعام نیم

نیم

نیم روز الولیمة طعام عروس العقیقة طعام
موی باز کردن کودک النقیعة مهمانی از
سفر باز آمدن الوکیرة مهمانی بنا نهادن
الوضیمة مهمانی ماتم ختنه الاعذار الخرس
زاچ السفر طعام مسافر الضافة مهمانی ا
الضیفة مهمان الضیفن طفیلی التنویش
نوین داذن الخوان خون المائده خون
الغسول دست شوی الخلال دندان چوب
الخلالة آنچه از دندان بیرون کنند او

بخلال فصل المرقة خرده ريني
الباجات باها الرواصير ريجارها المرب ابكامه
الكامخ كامه العريس آب سرد الموارد سر
خورد ني الطبيخ بخيني الخل سركه الخلية
والسكباج سكبا الزيرباج و النشرباج والاسفيذ
باج معروفات المصيرة دوغبا المصيلة ترف
والتاه باج والرمانية ناروه الزبيبة موير
والكبريسة لبه والمرقة كوفته الحرمية غوره
السماقية سماق والمربعة جهار خانه القلية ناو

بريان

نبوق
بريان الغصيب جكر كند، اللقانق آكنده
الطباهجة تباهه العجة خاكينه الارزبتة برنج
والجوزاب كوزاب القطنية هفت دانه
الهريسة معروف الحنطة كندم جوشا
جذب
نبيذه والحصمة الجشيشية بلغور والحريرة
سبوسوا الوعيرة شير وا البهطة برنج
بشير الخبيصة سنبوسه ما الحسو والحسا
الجربا شامين النخيرة والحريقة كاجي الدكك
جنكال خواست الاخشنة والكاشة تتماج

الاطرية رشته الرشيدية دشته ارخير
بكوشت بريان المبزور طعام بيمار اله
كارغ پاچه الصهارة جزدرة پيه اللحم
جزدره دنبه الخلف كوشت واكرده النيّ
كوشت خام المملح نمك سوزه القديد
كوشت خشك الطريّ تازه القدير
بدبك بخته المشوي بريان كرده الزرنقاء
آب روغن الشريد م الانقوعة كو
شريد الودك والدسم چربيش الطفاحة

سف

كف ديك التوابل ديك افزار التابك يابي
الزماورد رثيرها ورده السغنبوسق سنبو
سه اللقمة نواله الزلة آنجه كسيي ربا وانهند
فصل الحلواء شيريني الخبيص
افروشه الفالوزج بالوزه المعقود والسلا
ميته الستر لشكر الفانق سپيد شكرزوه
القند والنبات وكعب الغزال والفانيد
معقوفات العسل الكبني المشهد شان
ازب مي بخته الدبس دوشاب الزبيب موير

الكشمش معروف المن لذ نجبين طعام حلو
طعام وشيرين مز ترشي حامض تدش
مر تلخ حريق تيز بشبع تخوش مسيح
بي نمك غاشب خشب بر لذ نشته **فصل**
الادام نان خورش البيض خايه القبض يو سنت
خايه الماخر المنخر زرده خايه البيض والمسلوق
خايه جوشانيده الملح نمك الملاحة نمكسار

الباب الخامس في ذكر الامتعة

والاقمشة للمتاع والثقل خنور الماعون

والاثا

والاثاث قماش خانه القدر ديك البرمة ديك
سكين المرجل لوين الطنجير هر كاره المقلاة
الهيطلة پاتيله الجال روي بهذان ديك
اتش فر ولبن الاثفية ديك پايه المغرفة
كفجلين المصافة والراووق پالونه المطفحة
كفكير الملعقة ملعقة المسواك فجه عصير
النند والمقدحة آتش زنه الجراق سوخته
المنخل رهون المهراس هاون تنلين الفهر دستة
او المملحة نمكدان القصعة كاسه الجفنة والصحفة

كاسه بزرگ الغضارة كاسه بزرگ از سفالين

القعب كاسه چوبين السكرجة ستاره الطبق

طبق الطبق بادتنه الملهبة روي پوش اللهانه

سرخم **فصل القدح والصحن**

قدح بزرگ الغمر قدح كوچك الاناء والمشربة

آبدنك السوملة والفنجان پنگان المعبهرية

كيسى دان الطست تشت الابريق آب

دستان المقارورة شيشه خرده سر فراخ

الصمام انج استوار كنند شيشه العفاو غلاف

شيشه للحوجلة شيشه خرد سر

فراخ القمقمة افتابه المحرضة اشنادان

السراج والمصباح چراغ الفتيلة م

المذ لغة آهنج المشعلة مشعله م

الشمع مم م المشمعة شمع دان القنا

بل م المشكاة چراغ پولاد الفراطة سو

خته كه از چراغ بيفتد زرا الفلة سپوى

سبز الكوذ لوده البرادة لوده اويز

الكوب كوده بي دسته البلبلة كوزه باچه

المبطح كشكاف الخب والخابية خم البو
قة خنبره التور كوز دست شوى
الاداوة والمطهرة ستاره **فصل**
الوعاء والظرف بار دان الجوالق جوال
الغرارة بنجه الخرج هكبا الشطاظ شاخه جوال
المخلاة والمخش توبره الجراب انبان
القمطرة جاى شكر القوصرة جاى خرما
العيبة جامه دان المكتل والمنديل
السلة سبد القفة ساوين پنبه الملسة

جاروب المخض نهز الغلبة كاودوشه
المحلب جاى شير الاجانة تغار الحقة
والقشوة حقه الصناع ق صندوق
الربعة درج المدخنة بخردان المرو
حة بادزن المرواة والسجنجل آينه كوزي
المكحلة سرمه دان المدهن روغن دان المملول
سرمه جوب المشط شانه المسعط دارو
دان المدنة والبطة م المنقاش موچينه
السرير تخت الاريكة تخت آراسته

الکرسی کرسی المحفة محفه الصفوان تخته
جامه المجلة خانه از ستنه بتخت و جامه
المشجب سه پایه الفاس تبر الحداة تبر دو سر
المعلاق چنکال الخطاف چاه یوز فصل
السلاح آلت کارزار السیف شمشیر النصل
تیغ شمشیر الفرند کوهر شمشیر الحدة تیز
خائی شمشیر القائم دسته شمشیر الذوا
بة علاقه شمشیر الجفن و الغمد نیام شمشیر فی
النجاد دوال شمشیر الصال م بزان الکیل

والکهام کند الصقیل افروخته الصدئ
والطبع زنک کرفته الخنجر دشنه السلان
پشت او النصاب دسته او الرمح نیزه
السنان آهن سر نیزه الزج آهن بن نیزه
الالة نیزه کوتاه العکازه چند عصای
المزراق زوپین رمح زابلة نیزه نرم السمر
کندم کون الدرایة خلقه له بنیزه ربایند
الوهق کمند القوس کمان السیة خم کوشه
کمان العجمی دسته کمان المعترزة کمان

العقب پی کمان الغراء سریشم الجلار توز
السهم تیر المرمات تیر نشانی المقذة پر تیر
النصل پیکان الفوق سوفار المهدف
والغرض نشانه تیر البرجاس نشانه
اندر هو الکنانة والجعبة تیردان المرشقة
انکشتوانه العرادة والمنجنیق والنفاطة
نفت النرس سپر الدرق سپر از پوست
الدرع والزرد زره المضاعفة زره دوتا
الجوشن خفتان البیضة خود المنطقة کمر
ابجق قوشق

بساز المقمعة تخت الدیوس چوماق
السوط تازیانه العزبة دوال تازیانه
فصل السرج زین الخنوجور
زین البداد ان والدفتان دوسوی زین
الموخرة پس زین القربوس پیش زین
المیثرة کنجول اللبد نمد زین السموط
والمعالیق دوال فتراک الصفة میان زین
الرکاب م الساقة دوال رکاب اللبب
بر بند الحزام تنکی الحیاصة خلفة تنک الثفر پاردم

الفرجون والمحس شانه كه اسب وا بدان
پاك كنند التجفاف بر گستوان اللجام لكام
الشكيمة دهنه لكام الحكمة خلقه لكام القاس
تبو لكام العنان دوال لكام العذار افسار
المقود سر افسار القيادة پلاهنك الجل جل
م الحلس پلاس البرذعة پشما كند الظعار
نوال القرطاط كه بان الاكاف پلان العجلة
كردو لا كاو الارية والاخية طويله كاه
العليقة توبره العلف خورش ستور الفصيل

خوين العلم والعذل تنك بار الوقر وار الحمل
شتور بار العلاوة سر وار الهودج عماري

الباب السادس فيما يلبس ويفرش

اللباس والكسوة پوشش الثوب جامه
الجديد نو الخلق كهن الصفيق سخت
السخيف تنك الهلهل سازه تنكى ثوب مخطط
جامه مخطط كرده معين بچشمه كرده
معصفر بكازيره رنك كرده مصقول
صقال داده مسبح خرد خط مشبع تمام

رنگ وسط میانه السحل خامه سپید ازینه
الفوطة لنگ البذلة جامه باذروزه الدیباج
دیباج الحریر نیان التوزی والشطوی والکتان
والقصب معروفات الخلعة جامه خلعت
الشقة پاره جامه القز قز الابریشم ابریشم
الدمقس ابریشم سپید المهذب رشته
الزئبر والحمل برزه جامه الصنعة کناره
جامه فصل الشعار ونه الدثار پیرونه
القمیص پیراهن البدن تنه الجیب والجربان

گریبان قطاب الجیب چاک گریبان الزیق زه
گریبان الزر انگله العروة لوچه الرخریص تیر الکم
والقنان آستین الشعبة سوزه البنیقة خشتک
الحجز کناره الذیل دامن الغرزة بخیه الدرزم
بو الکفة نورده الرقعة وزنک العلم علم
الطراز نگار علم ثوب معلم جامه باعلم الذرع
پیراهن زنان الحجزة حجزه السراویل شلوار
النیفق نیفقه الرجلان پاچه التکة شلوار بند
الانشوطة گره شلوار بند التبان والدقتان

دو رانين الجبة جبه الصدرة لباچه الطهارة

اوره البطانة استر الوضيعة پنبه جامه القباء

واليلمق قبا التفرجة چاك قبا القرطق كرته المعاقد

بند قبا الطيلسان تالشان اللبادة قبا نمد الممطر

باراني الازار رمة الحلة ازار و رداء البرقع روي پوش

النقاب روي بند اللثام دهن بند العصابة

سر بند المشدة ميان بند الخمار والمقنع و

النصيف سرپوش المعجر وقاسه الربطة والمرطة

چادر القلنسوة كلاه البرطلة برطله الكمة كلاه

كرده

كرد المنديل دستار العمامة دستار سر

فصل الفرو پوستين الثعلب

پوست روباه السنجاب والحواصل والدلق والفنا

قوم والفنك تم الكساء گليم العباءة گليم خرد

القطيفة والمنامة شب پوش فصل

فيما يلبس من الحلي الحلي پيرايه الزينة آرايش

التاج والاكليل تاج القرط گوشوار المشنف

ولد گوشوار خوق حلقه زرين القلادة والمخنقة

گردن بند التميمة تعويذ العقد سي و ششدانه

مرزور ابد باشد در سلک کشیده والواسطة
العقد دانهٔ بزرگ که درمیان عقد بود
الوشاح آنچ در بر افکنند الطوق جنبره
الغریک یک دانه میانه در بود الغراملکبوا
بند الدملج بازبند السوار والمعصم یاره
الرسوة دستینه الخلخال پای اورنجین
الخرز مهره الجان مهره سیمین السبحة
مهره تسبیح الحاجة خرمهره الجزع مهره
یمنی اللؤلؤ والمرجان مرجان اللؤلؤ مروارید

المرجان

المرجان مروارید خرد الجوهر والیاقوت
والزمرد والفیروزج معروفات الودعة
کوشک ماهی السمط رشته مهره السلک رشته
مروارید فصل الخف موزه القفش
کفش المداس پای فزار الجرموق
خرکش المهماز آهن بن موزه الملعب
سرو النعل والحذا نعلین الشراک
دوال نعلین الزمام دوال بیشت پای
بد ازناکی الشسع دوال نعلین لذ جب

لزجب ورانست اللكام هم لخت
الزنج زه الثقيلة چهار پاره اللفافة پاى تاوه
الجرو ب جراب فصل النمط
خامه فرو كش دپنى الفراش گستردنى
البساط والزربية شادروان الزلالية
زيلو النخ م الدر نول دورشته الطنفسة
نشسته الغالى قالى المسح پلاس المبذ نمد
السجادة بالش المرفقة بالش
المخمرفة بالش نشستن المسند پا پشت

اللحاف

اللحاف والدواج والمضربه معروفات الحشوا
كين بالش الحشية نهالى الصدر پيشگاه
الفراش والمهاد جستى آهنك النطع والحصير
معروفات البارى بوريا الستر والصحنى
پوده الكلة پوده زنان الباب السابع
فى ذكر الحيوان من السباع والبهايم والطير
والحشرات والهوام البهيمة والجماعة چارپاه
نودبى كه نخن تكويذ الخيل اسپان الفرس
اسب نر ومازه الحصان اسب نر الرمكة

مازیان البرزون پالانی الهجین والمقرف
پزنژاد العتیق والطوقی کوهری نیک رو
والجواد اسب تازی العراب اسبلین تازی
المطهم نیکو آفرینش الصاین انک سم
نکاه دارد المهر والفلو اسب کره الحولی
یکساله الجزع دوساله الثنی سه ساله الرباعی
چهار ساله السدیس شش ساله الخمس
پنج ساله المذکی آنچ از پنج کذشته باشد
الجنیبة ع المقرب انک بنوبت دارند
فصل

فصل الجحفلة لب اسب السبیب
موی پیشانی اسب ودنبال او الفرق
پیش اسب المعرفت جای پیش اسب
اللبان سینه اسب الحارک زور کتیف
المنسج زیر کتف الصهوة جای سوار
الابطل تهی گاه القطاة کونه اسب
المخوم جای تنک اسب المغرمول ذکر اسب
القنب غلاف او الذنب دنبال او الذیال
دراز دنبال المعسب استخفان دنبال
الرمکی

الهلب موی دنبال القوایم دست وپای
چهار الحافر سم السنبک پیش سم الحامیة
کناره سم الناپرة پس سم الحوشب پای
شکال **فصل الجموم** اسپی پرتک
الهملاج رهوار الفاره سره رفتار الوساع
فراخ گام القطوف خرد گام العود فرمان
بردار الحرون نافرمان بردار الطمر جهنده
الاقب والضامر باریک میان المجفر بزرگ
میان النهد بلند الجموح سرکش الشموس
پز

بزپشت الرموح والنفوح لگدزن العضوض
دندان گیر الاجرد کوتاه موی الاعزل کژ دنبال
النتوج زاینده العقوق آبستن وستاغ
راستو لوبند الشوط والطلق تک العقب
تک از پس تک **فصل** الشیة نشان
فروش بهیم اسپی یک رنگ ابلق پلیسه اشهب
خنگ الاخضر سبز خنگ ادهم سیاه اصفر زرد
اغبس سمند انمر پلنگ رنگ ابرش وار نقط
انگ نقطها خرد دارد مخالف رنگ اشقر سرخ

الكميت ودنبال سياه اعز سپيد روي
افرح چند دري سپيد لطيم يك سوي
روي سپيد پاي محجل دست وپاي سپيد
البغل استر الاصد ادبيره بغله شهبا سپيد
چون كه برجاي نشستند الحمار خر المعير خر كور
نر تالاتان خرماده الجحش خر كوره الاذلم سياه

فصل اللون لونه الابيض سپيد

الاحمر سرخ الاصفر زرد الاخضر سبز الازرق
كبود الاغبر خاك رنگ ويقال ابيض يقق

سپيز

سپيد سپيد اسود حالك سياهي سياه
احمر قانئ سرخ سرخ اصفر فاقع زرد
دزد اخضر ناظر سبز سبز فصل
الابل شتران البعير شتر نر وماده الجمل
شتر نر الناقة شتر ماده البكر ماده العود
والناب پير الجمل بزرگ الجحوة پاي
الجولة باركش المطية والقعود بر نشستني
الجوور كشتني الركاب شتران باركير نروما
ده الراحلة والزاملة شتر مسافر الجمازة م

الثانية والساقبة شتر آبكش النجيب
شتر كذيذه الفالج شتر دو كوهان الجمل و
المصعب شتر كشن الهايج والقطيم مست
المخاض شتران آبستن الخلفة پاي الفايط
ستر أون العايذ نوزاذه المطفل با بچه السلوب
بچه مرده و باكشته **فصل** الحوار بچه شتر
الفصيل از شير باز كرده ابن مخاض يكساله
بنت مخاض ماذه ابن لبون دوساله بنت
لبون ماذه الحق سه ساله و در چهار ساله رفته
الحقة

الحقه ماذه الجذع پنج ساله الثني شش ساله
الرباعي هفت ساله السديس والسدس
هشت ساله نر و ماذه البازل نه ساله نر و ماذه
فصل بعير هجان شتر سپيد نر
و ماذه واحد وجمع يكسان بود اعيس سپيد
سرخ بام الصهب سرخ سپيذ بام اخضر
سبز رنگ احمر سرخ اورق ديزه اندك
شير عزيزة بسيار شير شصوص كه شير ندارد
فصل السمة نشان الميسم آهن داغ

الخطام والزمام مهار القطع پلاس شتر
الحوية هويز القتب پالان شتر الرجل
کهنه اذا والوضين نوار المعشعراب شتر
اللغام کف شتر الشقشقة انج اذ کلوبز
آرزجون شش الذفوى پس گردن
السنام کوهان الثفنات زانوهاى دشتر
وپاى شتر پستان الحياء فرج الناقة الخف
پاى شتر العطن خوابگاه نزديك آب الفرث
سول شتو المناخ خوابگاه شتر الحضرة

شوغاه

شوغاه الذود سه شتر تا ده الصرمة ده
شتر تا چهل الهجمة بيش از چهل فصل
البقر گاو ان البقرة يكه الذكور فرهخته
النتوج زاينده الحلوب دوشا المتبع بالچه
العجل گوساله العجلة ماده التبيع يك ساله الجذع
دو ساله الثنى سه ساله الرباعى چهار ساله
السديس پنج ساله الصالغ شش ساله
السوح كله گاو وبچرا كرده الجلالة سركين
خور الخثى سركين گاو فصل المهات

کاو دشتی الاجل رمه کاو دشتی الجوزر و الفزیر

بچه کاو دشتی الجاموس کاو میش الظبی آهو

الغزال آهو بره الرشاد بر فتین آهو الایل

والوعل بز کوهی الاروية ماده الغفر بچه بز کوهی

فصل العیرض دشتی العیران نر

البیرانة ماده التولب کره او الارنب خرکوش

الخزز خوکوش نر العکرشة ماده الخرنق

بچه او فصل والغنم کوسفند الشاء کو

سفندان الشاه یکی الضأن میش الضاین

یک

یک الضائنة ماده النعجة ماده میش المعز

بز الماعزة یکی العنز ماده الکبش قوچ

التیس کشن بز القاید نهاز السخلة بچه کو

سفند الجون بز آیذ الجفر بزغاله چهار

ماهه الجدی بزغاله نر العناق ماده الحمل

بره الرخل ماده الحولی ساله الجذع دو ساله

الثنی سه ساله الرباعی چهار ساله السدیس پنج

ساله نر و ماده الصالغ شش ساله اللبون

بشیر اللبنة بسیار شیر اللجبة اندک شیر

الموقة دهن گاو وگوسفند الضرع پستان
الطبلق زنگاه وگوسفند القرن سرو گاو
وگوسفند الالية دنبه القطيع رمه گاو و
گوسفند الصوف پشم المرعزى پشم نه
العهن پشم رنگين الزرب والزربية جا
يگاه گوسفند المعز پشگل فصل
السبع دد اللیث والاسد والزرغام
والضرغام شير اللبوة شير ماده الشبل
بچه شير ماده البرثن والمخلب بچه شير

العرين

العرين والغاب والاجمة بيشه او الذيب
گرگ السلقة گرگ ماده الضبع گفتار الضبعان
نر الفرغل بچه او الموجار جاى او الثعلب رو
باه الثرملة ماده النتفل بچه او الدب خرس ايو
القارة ماده الذيسم بچه او الفهد يوز النمر
پلنگ الفيل پيل الفيتوم ماده الدغفل بچه او
الخنزير خوك الرت خوك نر الناب دندان
او الحنوص بچه او القرد كپى الكلب سگ العقور
كلب گزنده الجرو بچه او القضاعة سگ آبى المعلمة
شكارى
او انى

المعلمة سگ شکاری الساجور قلاده و ابن آوی
شغال عناق الارض سیاه گوش ابن عرس
راسو الدلق و ابن مقرض داله السنور و الهرة
گربه الضیون گربه دشتی **فصل**
الحشرة جنبنده الضب سوسمار الضبة
ماده الحجر سوار خ سوسمار الحل بچه او الورل
روله الغظاية کذا سو الحرباء افتاب پرست
سام ابرص جنسی کذا بلوسو القنفذ خار پشت
الشیهم نرا و الضوتع بزغ العجوم نرا و السلحفاة

شنگ پشت

شنگ پشت السرطان خرچنگ الدعموص
کفچلیز العلق زالو العلقت یکی السمک ماهی
الحوت و النون ماهی بزرگ التمساح نهنگ
فصل الحیة مار الافعی ماده الافعوان
نر الاصل اکل افسون تبزیرذ الاسود
سیاه الارقم سیاه و سپید التنین و الثعبان
اژدها السم زهر الهلاهل زهر کشنده التر
یاق م عر العقرب کژدم الجراة انگ دم مهی
کشذ الابرة نیشتر او الذبابی سرو او

النحة زهراو الشولة دم او فصل

الفاذى موش الفارة يكى الدرص بجه او الجرذو

والبربوع موش دشتى الخلد كور موش الناء

العقاء والذاء هطاء والداعقا، نشو رخهار

يربوع الخنفساء، جنبرد ول فصل

الجعل سرگين گردان الاخورجة آن سرگين

كه مي گرداند ابن وردان بزكر حماد قپان خرگ

القراد نارد العنكبوت تننده اللبث مكش

كير الخدرنق انكبتنك الهللقدت والدود كرم

ايمي

السيرع

السيروع كرم كه درميان تتوه بود الشبش

صد پايه النمل مورچه النملة يكه الذر مورخرد

الذرة يكى المازن خايه مور الذر بالج مور

بدهن بركيرد النمل شبش الصواب رشك

البرغوث كيك السوس شبشه العثة پيو

الجراد ملخ السرفة درخت سنب الدروخ

كاغنه الدتيلاء ذيمك الذنبور منج الخلية جاى

منج اليعسوب منج نر النحل منج انگبين الكوارة

كندو الفراشه پروانه چراغ اليراعة شب تاب

الذباب مگس الشذاة مگس سگ النعرة
مگس خر البعوض پشه البق پشه بزرگ فصل
الطیر پرندگان الطایر پرنده الجوارح مرغان
شکاری الجارحة یکی النسر کرکس الصقر
چرغ العقاب آله الکرکدن عم الباز والبازی باز
الکرز باز دو ساله الزرق باز سپید الشاهین
شاهین مع الباشق باشق الیؤیؤ یوبه الحداة
زغن الرخمة استخوان خورند هما الکرکی
کلنگ الصرد کندنه اللقلق مع الغراب الزاغ

الغداف

الغداف کلاغ سیاه الابقع کلاغ پیسه العقعق
کچله الورشان کبوتر بنا الحمام هرچه طوق
دارد از مرغان الحمام والیمام کبوتر خانگی الدا
جن دستاموز الدبا رجای گیر الراعبی بانگ
کشی الهدیل کبوتر نر العکرمة ماده المسیاق
بال زن المرعشی دور پر شود الفرخ بچه هر
مرغی الدجاج کبوتر باز القمری مع ساق
حر قمری التدرجة تذرو الفاختة واللغ
والطاوس معروف الحیقطان دراج نر العنقاء

والمغرب سیمرغ النجام سرخان ماکی الحزینی

بوتیمار الهدهد بوبو الهامة کوف البوم

معروف الفیاد بوم نر الشوذاق کانسکینه

السمانی معروف السلوی ؟ اوزی البیغاء

طوطی التبع کبک الطیهوج تیهو القطا اسپرد

وز القطاة یکی الحباری جرز العندلیب والهزار

هزار دستان الصعوة معروفات القبرة چکاوک

الحمرة سرخ سار النعام شترمرغ الظلیم شترمرغ

نر الرأل بچه او الخفاش شب پره البط بط الاوز

معرفات

معروفات مرغ ابی العصفور نجشک الخطاف

پرستک الذروذ سار الدجاج ماکیان الدجاجة

یکی الفروج بچه او الدیک خروس العرف خواجه

او الذنابی دم او الصیصیة خار پای الزمکی والذنبی

بن دنبال مرغ السفار تک مرغ المخلب چنگال مرغ

شکاری الحوصلة چینه دان او القانصة سنگ

دان او الدریش پر مرغ الریشة یکی الجناح بال

مرغ القوادم شاه پر مرغ الخوافی پرهای کوتاه

الزغب کنداموبه فصل فی ذکر الاصوات

الصوة والنغمة آواز الهمس آواز نرم الانین ناله

الصیحة بانگ الصدی بانگ که از کوه شنوند الصلة

آواز النخیر آواز دهن الخیر آواز بینی القرقرة

آواز شکم الجشاء آروغ الضراط آواز زیر الفساء آنکه

نرم کند فصل الصهیل بانگ اسب الشحیج

بانگ استر النهیق بانگ خر الرغاء والحنین بانگ شتر

الخوار بانگ گاو الثغاء بانگ گوسفند اليعار بانگ

بز النباح بانگ سگ الزئیر بانگ شیر العواء بانگ گرگ

الوعوعة بانگ شغال الضباع بانگ خوک الضباح بانگ

روباه

روباه المواء بانگ گربه الضحک بانگ کبک الضغیب

بانگ خرگوش البغام بانگ آهو الهدیر والهدیل

بانگ کبوتر النعیب بانگ کلاغ الصلاح بانگ خروس

القوقات بانگ ماکیان السجع بانگ قمری الصرصرة

بانگ باز العقعقة بانگ کجله الزقاء بانگ کوف

الشقشقة بانگ نجشک القحیح بانگ مار الصئی

بانگ پیل و موش النقیق بانگ بوغ فصل

الصریر بانگ در و قلم الحفیف بانگ بال الخریر بانگ آب

الشیشة بانگ جوشیدن دیگ از زیر بانگ جوشیدن

لوبذ الحشيش بانک آتش الهزيز بانک باد
الهزيم بانک رعد العزيف بانک پوی الحفيف
بانک درخت وبومرغ الصريف بانک بکوه
ودندان شتر الجعجعة بانک شبا القعقعة بانک
سلاح الخشخشة بانک کاغذ وجامه نو الدوي
بانک گوش الاطيط بانک پالان الوسواس
آواز پيرايه وآواز صياد الباب الثامن
في ذکر السماء وما يتعلق بها الهواء والجو
هو الريح باد الصبا بادی که برابر قبله جهد الدبور
بادی که

بادی که از سوی قبله آيد الشمال از دست راست
قبله آيد الجنوب بادی که از دست چپ قبله آيد
النکباء باد مخالف البارح باد گرم العرية باد سرد
الحرور باد گرم که بروز جهد السموم باد گرم که
بشب آيد العاصف باد سخت الرخاء باد نرم النسيم
النسيم باد نرم وخوش الحاصب آنچه سنگ آرد
الخريق آنک بر کند اللاقح باد آور العقيم بی بار الغبار
والعجاج گرد النقع گرد هوا الهباء گرد شسم بستور
الاعصار دوله فصل الغيم ميغ السحاب ميغ کشان

المزن سپيد الرکام بر هم نشسته الغوادي
ميغها بامداد الغادية ميغ الرواح شبانگاه
الرائحة ميغ السارية که بشب آيد البارقة که با برق
آيد البرق درخش الخلب ابر بی باران الرعد
آواز ابر قوس قزح سرين الدجن سايه ميغ بت
المطر والغيث باران الوسمي باران نخستين الولي
دوم الديمة شبان روزی الطل آنکه همه جای بر
سد الندی نم الثلج برف الدمق دمه البرد تگرگ
الجليد والجمد يخدان الصقيع والجليد والضريب بوم
البرد

البرد سرما الجايحة آفتی که بميوه رسد فصل
الفلک والسماء آسمان سماء الدنيا آسمان نخستين
العليا آسمان پسين اسبابها درها بروجها بر
جها او وان دوازده اند الحمل الثور الجوزا السرطان
الاسد السنبلة الميزان العقرب القوس الجدي
الدلو الحوت عنان السماء آنچند که ديده بر
سد از آسمان الافق کنار آسمان المجرة راه کاه
کشان فصل النجم والکوکب ستاره الدري
ستاره بزرگ وروشن السيارات ستارگان روند

وان پنج ستاره اند زحل وانرا اپاربی کیوان
خوانند مشتری وانرا اورمزد خوانند مریخ
وانرا بهرام خوانند الثوابت ستارگان دیگر
والشمس آفتاب عين الشمس چشمهٔ آفتاب
الغزالة آفتاب چون بر آید الاياة روشنی
الشعاع پرتو او قرن الشمس اوله که بدید آید
صفرة الشمس زردی آفتاب الاياة سراجه
والشرق والمشرق جای بر آمدن آفتاب الغرب
والمغرب جای فرو شدن آفتاب القمر ماه الهلال

ماه نو

ماه نو البدر ماه چهارده شبه القمراء ماهتاب
الهالة سراچهٔ ماه النیران آفتاب و ماه الظل سایه
الفیء پس از زوال السهی ستارهٔ خرد در بنات
نعش النجوم پروین بنات النعش هفتورنگ
الفرقدان دو برادران الجدی آن ستاره که قبله
عراق بدان بدانند اللفكة كاسه درویشان
الشعری معرفات وهمچنا سماك وعیوق و
نسر طایر و نسر واقع و سهیل ستارهٔ یمن
فصل البيت المعمور خانه ایست

در آسمان چهارم الجنة بهشت الکوثر جوی
یست در بهشت طوبی نام درختی است
علیون بالای هفتست آسمان سدرة المنتهی
درخت است در آسمان هفتم الاعراف بالا
هست میان دوزخ و بهشت لظی و جهنم
و سقر و هاویه و حطمه و سعیر نامهای دوزخ
النار آتش الجمرة اخگر الشرار والشرر ریزه
های آتش الجحیم آتش بزرگ اللهب زبانهٔ
آتش النحاس والدخان دود سجين زير هفتم

زمین

زمین الدرکات طبقهای دوزخ الغساق آنچه از تن
دوزخیان برون الحمیم آب گرم الزقوم درخت
است در دوزخ العذاب والعقوبة شکنجه
القيامة رستخیز اشراط الساعة نشانهای قیا
مت الموقف شمارگاه فصل الوقت
والميقات والحين والاوان هنگام الساعة اکنون
الابد همیشه الامد پایان کار الدهر والزمان روزگار
المدة یکچند الساعة یک ساعت اليوم امروز غدا
فردا بعد غد پس فردا امس دی اول من امس

پویر النهار روشنایی روز الصبح والفجر بام
الغداة والبکرة بامداد الضحی چاشتگاه الها
جرة گرمگاه الظهر نیم روز العصر آخر روز
المساء شبانگاه العشاء پس از نماز شام
الغسق تاریکی شب الشفق سرخی آفتاب
در اول شب اللیل شب اللیلة امشب البارحة دوش
البارحة الاولی پرندوش الظلمة والظلام تاریکی
در اول شب الغلس تاریکی در آخر شب الدلقة
والطایفة پاره شب **فصل** یوم صحو روزی
میغ

میغ مدرجن میغ ناک مطیر بارنده طلق نه
گرم ونه سرد یمبوسی ناخوش لیلة دجوجی
شب تاریکی مقمر ماهتاب قمرت سرد
لیل الیل سخت تاریکی **فصل** النوم والمنام
خواب داز السبات راحت خواب الرجا خواب
یکی بیپند اضغاث احلام خوابها شوریده از
الغطیط بخشت هفته **فصل** الحول والعام
والسنة والحجة سال العام القابل دیگر سال العام
امسال سنة جدب قحط سال الخصب فراخی

سال الشهر ماه غرة الشهر اول ماه المنتصف نیمه
ماه سلخ آخر ماه الایام البیض سیزدهم وچهاردهم
وپانزدهم الاسبوع هفته الایام المعلومات ده
روز ذی الحجة ایام التشریق سه روز پس عید قربان
الربیع بهار الصیف تابستان القیظ گرما گرم حمارة
القیظ سختی گرما الخریف برگ ریزان الشتاء زمستان
صبارة الشتاء سختی زمستان القر والقرة سرما الحر
گرما الدنیا والاولی این جهان الآخرة والعقبی آن جهان
العالم این جهان وآن جهان وآنچه دروی است الباب

الباب التاسع فی ذکر الارض

وما یتعلق بها الارض الاقلیم کشور
البسیط والصعید روی زمین الحزن زمین
سخت السهل زمین نرم الحرة سنگلاخ القاع
هامون السبخة شورستان الصحراء والعراء
زمین بی پوشش الشتر والنجد زمین بر بالا الغور
والوهدة فرو کو الاخدود شکاف زمین الغا
یط نشیب وفراز الصعود والرتبة والرابیة
بالاخدود والهبوط نشیب البقاع بلند وفراز

التل والاكمة تپه وتپه بلند المتن زمين سخت
وبلند البر والمفازة بيابان الخسف خالي كه بزوى
زمين بلند الفوز خالي زمين البدو والمباءة
باديه المنار والعلم نشان نه اندر كه اندر بيابان
بوذ الآل والسراب كوزاب الفرسخ فرسنگ
الميل سه يك فرسنگ البريد دوازده ميل
الدليل راه بر كو الفج پيكل المسافة دوري
راه الجادة راه روشن السمت راه راست
فوهة الطريق سر راه المنطق نيمه راه
فصل

فصل التراب خاك الصعيد
خاك روى زمين الثرى خاك نمكين البسا
طة خاك فادفته الدرس خاك كور الرمل ريگ
الكثيب توده ريگ فصل الجبل
كوه القرن كوه خرد القنة والقلة سر
كوه الهضبة پشته القلعة والحصين دژ
العقبة كريوه الغار والكهف والمغارة كو
راخ در كوه الدعن تنگى كوه الدرب
دربند فصل الحجر سنگ الصخرة

سنگ سخت الصفيح سنگ پهن الحصى سنگ
ريزه البلاطة سنگ استخا النشوق سنگ پاشنه
المسن سنگ افسان المغناطيس سنگ
آهن رباى المرداة سنگ منجنيق فصل
الطين كل السياع كاه كل طين حر كل وريزه لازب
دو بسنده الحماة لوش الوحل ... الورطة اين
ستور درى افتد و بى خدد المغرة سرخ كل
الصلصال كل خشك الطين كل زار المدر كلوخ
فصل الماء آب الجاري والجرى آب روان
الراكد

الراكد آب ايستاده المعين ديزارى الودق
آب بسيار الشهد آب اندك القراح آب خالص
الغمر ابخ هو جيز را بيوشاند التمير كوا
رنده العذب خوش الملح والاجاج شور
الازرق صافى الكدر تيره السبيم سود
الزلال خوش گوار الآسن گنديده الغذاة
خاشيه بر سراب النفاخة كوبله آب الطحلب
سبزه آب ... غور آب بسيار پنهان در
زير زمين سخن كرم الينبوع والعين چشمه آب

القناة كاريز النهر جوي الساقية والجعفر جوي
خرد الضفة كناره جوي الحمة چشمه كوم السكر
بزغ بند البثق بزغ كشاده الفرضة كذر
كاه آب كه بر كشند المقسمة بخشش كاه
آب نهر عميق دور فرو برده فصل
الوادي رود البطيحة ره ذ فراخ المعبر والمحا
ضة كذركاه رود التلعة راه كذ آب بر بالا عم
السيل سيلاب القنطرة والجويل الغثاء
خاشه بر سر آب الجفاء انك بر كناره افتد

فصل البحر

فصل البحر واليم دريا اللجة ژرفي دريا
لقعر بن دريا الساحل كناره دريا الموج والتيار
موج دريا الفلك والسفينة كشتي الدسار ميخ
كشتي الشراع بادبان كشتي القلس رسن
كشتي المجراف فهه كشتي الانجر لنكر كشتي
الملاح كشتي بان النبال شلوار كشتي بان المدافر
وبن دريا الجزر كاستي دريا الجيرة خشكي در دريا
فصل البئر والقليب چاه الطوي چاه بدر السد
الضريس بسنك بر اورده البالوعة آب ريزه

الشغر بر آب چاه القريحة آب نخستين كه از
چاه بيرون آيد البكرة خم المحور آهن ميان بكره الدعامة
ستون بكره المحلة وچرخ النعمة چوب ميان چرخ
الرشاء رسن چاه الدلو معروف الغرب دلو بزرك
العرقوة صليب دلو الحوض البركة معروفتان
الغدير آب كير المصنعة حوض بزرك والله اعلم

الباب العاشر في ذكر النبات

والنجم النبات هرچه بر ويد النجم آن نبات كه پوشه
دارد النجر درخت الشجرة يكي النجر ادرختان

الفيضة

الفيضة والاجمة بيشه الجوم تنه درخت اللحاء
پوست درخت والورق برك درخت الزهر
والنور شكوفه درخت الغصن والقضيب شاخ درخت
الكم غلاف شكوفه المجني والاكل بار درخت الثمرة ميوه الباكوره فصل
التفاح سيب الكمثرى امرود السفرجل بيه المشمش
زرد آلو الخوخ شفتالو الفرسك شفترنك الاجاص
الو الادرك آلوچه الاترج ترنج النارنج معروف
الجوز كوز الجارزة كوز ستان اللوز بادام الملازة
باذام ستان الفندق فندق الفستق پسته الجلوز
فندق

جلغوزه الرانج كوز هندی الفبير سنجر العناب
سنجد زردی الرمان انار الاملسی ابدا رزجب
الرمان ناردانك التين انجير الفرصاد خود توت
العيزران الزعرور ازدف العيزران هم سود و
فصل النخل والنخيل درخت خرما المحش
والحديقة خرماستان النخال كسی خرما الشمطوخ
خرما البسو غوره خرما الخوص برگ خرما الجمار دکه
درخت خرما الجريخ تنه خرما بن الاثمار بار خرما
السعف انكاه ازهين نخود بی كشد العذق والكبا

خوشی خرما الطلع شكوفه خرما التمر خرما الرطب
خرما تر الدقل خرما خشك الحشو خرما بد ار
القسب انكی ازهم بسود و زدهن العجم والنوی
استه خرما الجرين خرمن خرما فصل
الكرم رز الحفنة بيخ رز النامية تارك رز الاراغ
انكی رز بريزن آن آب فروچكد العريش
جفته رز الحصرم غوره العنب انكور الملاحى
انكور سپيد العنقود خوشه انكور الوين انكور
سياه فصل الدولاب چرخ المدلاب جبارستان

العرب سپيد درا السرد عم الصفصاف الخلاف
بيد الارزة درختی است سخت الارزة باشكين نوع الصنوبر
بربار او الغضا تاغ النبع درخت كمان الخروع بيد
انجير الشيزى آبنوس الدلب والقصب نی القصبة
يكی العقصباد نيستان البيطا پوست نی الطرفاء كز
الاثل شوره كز البان درخت بان الدوم درخت مقل
الابهل آورس البشام والغنم والسدر في السمر والدثم
درختان است بيابانی فصل الشوك خار
الحسك خار سه پهلو العضاة درختان خاردار

الطلح درخت بزرگ ن است از عضاه ام غيلان
درخت باديه القتاد والسيال والنوفح والعوسج والبهان
كونهان الثغام سپيد شد الانبر باريش زرشك
الاراك درختی است لذان نوع الخمط نوع ازار
اراك الشبرق والضريع درخت است در باديه
فصل الهور تخم الزرع كشت العذى والعثرى
كشت بی باران المسقوی كشت بر آب القراح
زمين امكنند الدبرة والمشارة كرده الحرث كشتن
كار المزرعة كشت زار الجداير دیوار پشته الباخ

والبستان بوستان فصل الصبغة
ده المعقار ضياع وزمين ودرخت الغلة هم
الرفاع وقت بر داشتن غله الصرام وقت
بريدن الكناد وقت در خانه نهادن النطاء
برك خستين كه از زمين بر آيد الشعب دو برك
الموريش سه برك تا چهار برك الخامة شاخ تر و
نازك القصبة نايزه الكعبرة بند نايزه
السنبلة خوشه السفا داسه الجل كاه بن الحصيد
انكه در زمين بماند الضغث دسته الحزمة

آغوبش

آغوبش العصف برك كشت اللقاطة خوشه
كه بچيند البيدر خرمن كاه الكدس خرمن
ناكوفته الدرس [illegible] سهوه خرمن الجالة
بيش خورد المذوان وانه سيا در ميان
غله العلس ديو كندم التبن كاه المحصد
داس اللعين [illegible] هراسه كو بنا فصل
الحب وانه الحبة يك الحنطة كندم الشعير جو
الدخن كاورس السلت بو هنه جو الذرة
ارزن الارز برنج الفول والباقلا ام عم

الحمص نخود العدس مرجو الجلبنة شلبينه الجماش الجلبان
كلول البطم والحبة الخضرا شكل [illegible] كاز بره
القصفر كاز بره [illegible] الصنق والكبر [illegible] البذر نجيا
به الكمون زيره الشونيز بو خنج الرازيانج باديانه [illegible]
نخوانه والكزبره معروف [illegible] النقدة والجلجلان كنجد
خشك بزر القطون [illegible] سپوش السمسم بخد بزرك
الكتان بزرك حب الرشاد سپندان الخردل سپندان
خوش الحرق سپندان كنده حب الفرنج بو خله الشهد
انكح كنده دانه فصل الخانة وركار القثا خيار

القند

القند خيار باذرنك البطيخ خربوزه [illegible] خربوزه هندي
الكهب بادنجان البصل پياز العنصل پياز دشتي
الثوم سير الفجل ترب الجزر كزر اللفت والتلجم
شلغم القنبيط والكرنب [illegible] السلق چغندر [illegible]
واليقطين درخت كدو فصل البقول تره
المبقلة تره زار الباقة دسته تره الكراث كنانه
الكزبرة كشنيز تره الكوسبرة كرفس الايهقان الجر
جير كيكيج الطرخون ترخون النعناع والنعنع
الحبق پوزنه البادروج بويانك السذاب والفيجن
سنذاب الخس كاهو الهندبا دكاسني الاسفناج

سپاناخ السبيت شبت السعتر آویشن الحماض
ترشه **فصل** الريحان سپرم الضيمران شاه
سپرغم العيشران کافور سپرم النرجس
نرکس الياسمين سمن الآس مورد المرزنجوش
مرزنگوش نکوشی الجوزان والنمام فرسیلوفر البنفسج
بنفشه النسرين نسترين السوسن والخيري
والازدیوان موزقان العرار کاوچشم الجلنار
کلنار الخطمي خیرو الشمام والنمام سیسنبر الشقر
والشقايق النعمان لاله الورد گل الوتير گل سپید
الخوجم گل سرخ الوعا گل زرد الخزامي ریاحین

بدوية الارجوان ارغوان **فصل** الاب والمرعي
چراگاه الروضة مرغزار الخلاء والرطب والعشب
والكلاء گیاه تر الحشیش گیاه خشک الحطام
والهشيم گیاه ریزه خشک القت سپست
ذار الخليط کمیتر الخلة شیرین گیاه الحمض
شور العلقم کبست الحنظل بار او الحزاب
کزرد شتی الشيح درمنه الخرنوب سم الحرمل
سپوز سپندان الدفلي خر زهره الحلفاد هله
الكشوث سوند عنب الثعلب سگ انکور الشکاعا
چرخه الدغل سرمه الحند فوق دیوسپیت الخشخاش

کوکنار الكماة والفطر سماروغ الدابكا الريباس ریواج
الحرشف کنکر الطرثوث شتوغان القيصوم بوبانک
الخباز ایسرک اللبلاب سیسه موسوه المرخ دود رخت که آزان
آتش بیرون آید الخمخم گیاه شو **الباب الحادي عشر**
في ذكر الابنية والامكنة المكان جایکان
البناء بنیاد الجدار والحايط دیوار الاساس والقوا
عده بنیاد الحد اندازه الخطة انجاکه نشان بیان
سرای کشند العمران اباذانی العامر آباد الخراب
ویران المغنى والمنزل والمركز جایگاه المربع جای
بهاری المصيف جای تابستان المشرق افتاب گاه

الصيصية والوزر پناگاه البلد والبلدة شهر الناحية
والجانب سوی شهر داخل البلد اندرون شهر خارج
البلد بیرون شهر الربض گرداگرد شهر السور بار
والفصيل دیوان پیش قلعه الخندق کنده الرباط
سج الحرور کرمه سیر الصرود سرد سیر المحلة محله
السكة کوی الزقاق کوچه تنگ السوق بازار الزردقا
رسته المربعة چهارسوگاه الحانوة دکان الخان
کاروان سرای المصطبة جایگاه گدایان **فصل**
الرزداق والرستاق دزدا القلعة دز قلعه الدسكره
کلانه الميدان میدان الحمام گرمابه المسلخ انجاکه جامه
برکنند المستحم انجا که آب ریزند الصهريج حوض بزرگ

السطل والقداس سطل الاتون كلخن المستوقد
قماش السجن زندان الغل والجامعة غل السمج سراى
خراب القيد بند المارستان بيمارستان **فصل**
الدار سراى الحجرة سراچه الدستم نهاز الطلل نشان
سراى الصحن والساحة والعرصة ميان سراى
الدمنة آنجه نشان ميان سراى نشستن بساهى
المزبلة آنجا كه خاك افكنند الجناب والدرابى كه واكرد
سراى الطوار شاه ديوار پيرامن سراى الفناء
والعذرة پهلوى سراى الدهليز بالان اندرونى
السقيفة بالان بيرون الايوان والسدة دركاه
الساباط القصر والبرج كوشك المنظر ديدگاه

الصرح

الصرح كوشك بلند الشرفة كنكره البيت خانه الكوة
خانه روزن الحصن خانه ازينى البيت الشتوى
خانه زمستانى الصيفى خانه تابستانى المشربة
باهزستون الصوفة والبهو الخزانة گنجينه
السرداب والقلون معروف السرب سرب المخبا
نهان خانه المخدع دولاب الدرج والطاق والازج
معروف الرواق پيش در صدر البيت پيش
خانه كسر البيت يك سوى خانه زاوية البيت
كوكـ شه خانه سقف البيت اسمانه خانه السطح
بام الغام كذونى السارية والاسطوانة ستوان
الخيزرة تيره الرافدة درخت خانه العارضة فرسب

الجبيذة كنبذ الظلة والظلة سايه بان الغرفة
والعلية ولمراه الطارمة طارم المطبخ جاى ديك
بختن التنور معروف الادارة كوره آتش التا
عور تنور زير زمين الكانون آتش دان آهنير
الوطيس تنوره الصلا آتش به بذان كرم كنند الفحم
انكشت الرماد خاكستر الدخنة آهنك الكوة والمنكاة
روزن السلم نردبان الدرجة پايه بر بالا الدرجة پايه
بزير الدكان الانبار جاى كندم المستراح والكنيف
فصل الباب در الرتاج در بزرگ المصراع
لت در الخوخة دريچه الصفيحة تخته در صير
الباب شكاف در الضبة پيش در السلسلة زنجير در
الزرفين الرزة الحلقة معروفة اللولب

نرومازه

نرومازه المعلاق بند در العتبة استانه در الغانز
وريبن الخزان جاى گاه پاشنه در الوصيد پيش
استانه در الدرز ازچوبى كه فراپس افكنند
العضادة بازوبى در المعقم چهارچوبه در الدافة
بينى در الغلق كليذدان المفتح والمفتاح كليد در
القفل قفل العداشة پره قفل الدار دين والتوابح
دار بزين **فصل** الخيمة سايه بان از شاخ در
خت الخباء از پشم الطاق از اديم الفازة خيمه
خرد الفسطاط والسرادق سراپرده القبة
خركاه الستارة معروفة الشقة يكپاره از پارهاى
خيمه الوفة نوار كه كنار شقه دوزند الاطناب

رشتهاء خيمه الطنب يكى الاصار بندها من العمود
چوب خيمه المحفل والمجلس انجمن كاه النادى جاى
حديث كفتن المسكن والموطن جاى دام كاه الموسم
بازاركاه المدرسة جاى درس الميدان ايجاكه ستور
عرض كنند المرقد خواب كاه المرقب ديدكاه الطراز
انجاكه جامها كنند مايه المعدن جاى كوهرها الوكر
جاى مرغ العش آشيان المحضنة ترخانهٔ مرغ
الاصطبل جاى ستور المربط پى كه چهارپا بندند
المقبرة كورستان القبر والجدث كور الضريح لحد الكفن
والتابوت معروفة النعش جنازه الباب
الثانى عشر فى فصول مفردة المسجد
مزكت

مزكت المصلى نمازكاه الجامع مسجد آدينه الجمعة
آدينه المنبر والخطبة سخنرانى المحراب جاى امام در
مزكت الرحبة فراخناى در مسجد الوضوء دست
وروى شستن الامام پيش نماز المقتدى جماعتى
الصف رسته الاذان بانك نماز المؤذن بانك نمازكن
الغسل سروتن شستن الغسول آن آب كه بدان
سر شويند الجنب جنابت رسيده المحدث حدث
رسيده المتطهر دست نماز شسته الحدث انكه دست
نماز باطل كند الصوم روزه الفطر روزه كشاده
السحور انكه وقت بام خورد الزكوة انچه واجب آيد از مال
بيرون كردن الصدقة انچه بدرويش دهند

النصاب مالى كه بدان حد رسد كه ازان زكوة واجب آيد
الوقص ميان دو نصاب الساعى والمصدق انكه
صدقه ستاند الناجى والصامت زر وسيم الناطق
شتر وكاو وكوسفند الكنز كنج الركاز انكه در زير زمين
بلند الوفر مال بسيار النقد حاضر العينة فصل
الحج بخانه خدا رفتن الحاج حج كرده الحجيج جماعت
حاجيان الصرورة حج ناكرده المعاف حج كرده القا
رن انكه حج وعمره بهم كند المفرد انكه حج تنها كند
المتمتع انكه بحج وعمره وقربان از احرام بيرون آيد
المحرم احرام كرفته المحل احرام واكرد الميقات
جاى احرام كرفتن النسك والاضحية قربان
الشعاير

الشعاير نشانهاى حج فصل الصحيفة والكتاب
نامه الجواب بنده نامه العنوان نشان نامه المكتب
دبيرستان القرطاس كاغذ الدفتر والكراسة
جزو الورقات الصفحة يكسوى ورق السطر يكرده
المسطر خط كش الالفاظ سخن كه از دهن بيرون
آيد المعنى والفحوى خواستها الحروف الحرف سوفى
الكلمة يك سخن القصة سر كذشته المثل داستان
الجامع والمصحف دفتر قرآن السجل نامهٔ قاضى
المثال نامهٔ پادشاه التوقيع نشان صاحب حكم
فصل الدواة دوات النقش سياهى
دوات الليقة والكرسف پشم دوات الحبر والمداد

المحبرة حبردان اللوح تخته الرحل فی الطلاسة
رکوی لوح که بدان پاک کنند القراعة ایج قلم بدان
پاک کنند القلم خامه البراعة قلم نا تراشیده سر قلم
المقط ایج سر قلم بران نهند المبراة قلمتراش
المحک ایج بشنسه بدان بر دانند **فصل** الشرع
والشریعة نهاد دین الفرض والفریضة فرموده
خدا السنة فرموده وکرده رسول علیه السلام النفل
والنافلة نه فریضه بود ونه سنة البدعة نو آورده
الطاعة فرمان برداری المعصیة والعصیان
نافرمانی الحرمة آزرم الرغم بی آزرمی المکرمة والکرم
بزرگی کردن المروة مردمی کردن الفتوة جوان

مردی

مردی کردن العقوبة پاداش کردن القصاص بازستد
الدیة خونبها الارش ایج در جراحت واجب آید العاقلة
جماعت خویشان که دیت خطا دهند چون برادر
وپسران عم العذر والمعذرة پوزش الاعتراف
العاقبة پایان کار الحرکة جنبش السکون آرامیدن
الغصة ایج که در گلو عاند الفضل افزونی النقصان
کاستی الدلال والغنج ناز نادانه بگزشتن العذیعة
نگاه داشتن العاریة چیزی از کسی فرا خواستن
الطاقة توانایی البشری والبشارة مژده العجب
خود را بزرگ داشتن الخلاص رستن العفو نافرجام
گفتن الذمة زینهار الوسیلة والذریعة راه جستن

ایج بذیرفتن البهجة زیبایی والفوز
والنجاح پیروزی تمت بحمد الله و
حسن توفیقه والحمد
لله وحده تمت هذا الکتاب
فی یوم الخامس من رجب
فی وقت العشاء
التاریخ سنه ثلث وثلاثون
وتمام نمایند رحیم
للاحرار کریم

٥ بجیزی الابهة شکوه الذخیرة اندوختنی النفع والمنفعة
سود الضرر والمضرة کزندکی الدبج سود المشقة سختی
السعادة نیکبختی الحادثة کاری نو که بیفتد الضمیر
انچ در دل دارند الفضیحة رسوایی الوحشة تنها
ماندن الانس آرام کرفتن البهمة ناز البؤس
سختی الیمن خجستکی الشوم بد اختری الروح والراحة
آسانی الخاتمة سرانجام الفاتحة آغاز کار النقمة
کینه الشدة سختیها السر نهان العلانیة آشکار
الاجل هنکام مرک العنت دست کشیدکه الشر
کلو بندکی الامن ایمنی المخافة ناایمنی السلامة تن
درستی الآفة سختی که بیرسد المعونة یاری النوال
والنایل

والنایل والصلة عطا الخذلان فرو کذاشتن الرحمة
بخشودن القسوة سخت دلی الرشوة پاره
الراشی شاکردانه العراضة راه آورد الهدیة
والتحفة والبر واللطف آنچ کسی را فرستند
المعبون آنچ بیش دهند مژدکانی النقاوة
والنخبة بهترین چیزی الدولة والکرة دولت
النصفة والانصاف داد الشفاعة خواهش
الفداء والفدیة بدل دادن الضعف دو چندان
النجاة رستن المیثاق پیمان بستن البصر

